

אשיוחה בקיין

שיחות מפי
הרב אורן נזרית שליט"א

פרשת
שמות

אשיחה בחק"ד

שיחות מפי הרב אורן נזרית שליט"א

מתוך סדרת הספרים אשיחה בחק"ד (ה' כרכים)
ניתן להשיג בטלפונים 0509013000, 0506491414
למעוניינים ניתן לקבל השיחה במייל toraoren@gmail.com

פרשת
שמות

תוכן הענינים

ג	מקור וטעם למנהג 'תענית שוכבי"ם'.....
ג	הנהגתו של מרן ה'בית יוסף' בימים אלו.....
ד	עבודת השוכבי"ם לדורנו.....
ה	שיטת ה'דרך המקצעת'.....
ה	קבלת התענית מפעוד יום.....
ה	אפן פדיון התענית במקוון.....
ו	תקונו 'פגם הברית' - ההקבלת תענוגות העולם הזה.....
ז	אסור הפלת עברים.....
ז	'סותר בנינו של מלך...'.....
ח	רופאים שוא ידברו.....
ח	כאשר נשקפת סכנה ממשית לאם.....
ט	"ועש להם פתים...".....
ט	חמור ענין הצניעות.....
'	צניעות שער הראש.....
י'	צניעות הדבור.....
י'	צניעות הלבוש.....
י'	מצות התוכחה - בשום שכל ובדרכי נעם.....
י'	'ויקם מלך חדש' - מלך זמן וכסיל.....
י'	מול התגברות היצר הרע - רק להתגבר בקדשה.....
יד	עבד נרצע לתענוגי העולם הזה.....
יד	'ערי מסכנות' - חיי פשטות והסתפקות במועט.....
טז	'פיתום ורעמסס' - עולם חולף מול עולם עומד לעד.....
טז	חדש טבת - חדש של דינים.....

ניתן להקדיש פרשיות לברכה והצלחה ולעילוי נשמת זכיו"ב
לפרטים ניתן ליצור קשר בטל: 0506491414, 0509013000

אשיחה בחק"ד

שיחה לפְּרִשְׁת שְׁמוֹת

שיחת חזוק לימי השׁוֹבְבִים

רבנו האר"י אף מגלה לנו מדוע ראוי לעשות את התענית דוקא בשבועות אלו של פְּרִשְׁת שְׁמוֹת גְּאֵלַת מְצָרִים, וכך הוא אומר: "וטעם הדבר יתבאר לך, ממה שבארנו בענין גלות מצרים בחמר ובלבנים מה ענינו, ושם נתבאר כי אותם שנשתעבדו בגלות מצרים היו אותם הניצוצות של הנשמות שיצאו מאדם הראשון באותם מאה ושלושים שנה שפרש מן אשתו, והיה מוליד שדין ורוחין על ידי טפות קרי, וכל אלו נתקנו בגלות מצרים ההוא".

"ולכן בזמן הפְּרִשְׁת שְׁמוֹת אלו יש בהם סגולה לקבל תשובת האדם המתענה בהם על עון הקרי, ולכן הם מתחילים מן פְּרִשְׁת שְׁמוֹת - מפני שאז בפרשה ההיא היה התחלת השעבוד, ומסתמיים בפרשת משפטים, לטעם שנתבאר שם גם כן בענין סמיכות כי תקנה עבד עברי אל מתן תורה, כי נגמרו אותם הניצוצות להתקן".

באור הדברים הוא, שפְּרִשְׁת שְׁמוֹת שבוע ושבע משבתות השנה, מתעוררת הארה מיחדת השייכת לנושא עליו אנו קוראים בתורה באותו השבוע, ומכיון שבשעבוד מצרים נעשה תקון ניצוצות קרי של אדם הראשון, הרי שמדי שנה בשנה באותו הזמן שאנו עוסקים בקריאת פרשה זו, מתעוררת שוב אותה הארה של תקון, ונמצאו ימים אלו ראויים ומסגלים לתקן עון קרי ופגם הברית עבור כל איש ישראל.

הנהגתו של מֶרֶן ה'בית יוסף' בימים אלו בספר 'מגיד מישרים' - שחברו מֶרֶן ה'בית יוסף' מפי המלאך מגיד הקדוש הנגלה אליו - מובאים דברי פְּרִשְׁת שְׁמוֹת בהם זרז המגיד למֶרֶן הבית יוסף, דברים נוראים כגחלי אש.

בסיעתא דשמיא, מצויים אנו בתקופת הימים הקדושים אשר קראום רבותינו ימי השׁוֹבְבִים. פְּרִשְׁת שְׁמוֹת, עבודת הימים הללו נטועה בתחומי הקדשה והעניעות, שהם יסוד היסודות ושרש כל מעלת עם ישראל. ומן הראוי להתבונן מעט בענינים השייכים לקדשת הזמן המיוחד הזה, ויהי רצון שנוזכה להתחזק ולעלות מעלה מעלה בנתיבות הטהר והזך, ולעשות נחת רוח לפני בוראנו.

מקור וטעם למנהג 'תענית שׁוֹבְבִים'

כתב רבנו החיד"א בחבורו 'יוסף לחק' (שמות יום א'): "ימי השׁוֹבְבִים יועזו ה'דברים נאמנו מאד, ומרבית העם נגשים אל ה' לשוב מחטאת הנעורים", ועוד כתב שם (בשלח יום ב'): "מנהג ישראל תורה להתעורר לתקן פגם הברית בשבועות אלו של שׁוֹבְבִים". וסימן לדבר הפתוב בירמיה (ג, כב): "שובו בנים שׁוֹבְבִים ארפה משובתיכם".

עקר מנהג תענית שׁוֹבְבִים - נזכר כבר בספרי חכמי אשכנז הראשונים, מהר"ש מנוישטאט רבו של מהרי"ל (מנהגי מהר"ש עמ' קלה), והרב 'לקט ישר' תלמיד תרומת הדשן. אולם עקר פרסומו בעולם בא לו מכח דברי רבנו האר"י, אשר קרב את עבודת השׁוֹבְבִים ומצא למנהג עתיק יומין זה טעם וסמך על פי הקבלה, וזו לשונו (שער רוח"ק תיקון כ"ז): "ענין השׁוֹבְבִים הנודעים, רצוני לומר שיש מנהג קדום בכל ישראל, להתענות ארבעים יום רצופים, שיש מן יום הראשון של פְּרִשְׁת שְׁמוֹת עד פְּרִשְׁת תרומה וקצת מן תצוה, ונתנו סימן בהם 'שובו בנים שׁוֹבְבִים' - ראשי תבות: שְׁמוֹת וְאַרְא בְּאֵשׁ שְׁלַח יְתָרוֹ מִשְׁפָּטִים".

פְּרִשְׁת שְׁמוֹת

תשא' את הפסוק 'לכפר על נפשתיכם' - אז מפסיקים להתענות

אמנם מתכן דברי המלאך הדובר למרן הבית יוסף בתאריך ו' אדר ערב שבת קדש פְּרִשְׁת תְּרוּמָה: "וְהִנֵּה הַיּוֹם הַשְּׁלֵמָת מ' תַּעֲנִיּוֹת רְצוּפִים כְּנֶגֶד אַרְבָּעִים יוֹם שֶׁל יְצִירַת הַנֶּלֶד", מְדַיֵּק חֲכָם אֶחָד (ירחון 'צפונות' תשרי תשנ"א), שְׁהִיָּה מְרֻן מִתְעַנֶּה אִף בְּשָׁנָה פְּשוּטָה עַד שַׁבַּת פְּרִשְׁת תְּרוּמָה, כְּדֵי לְהַשְׁלִים אַרְבָּעִים יָמִים, וְדִלָּא כְּהַשְׁיִטוֹת הַנ"ל.

עוד מכרח מהא דהשלים מרן מ' ימי תענית ב'ד' שבועות - משמות עד תְּרוּמָה - שְׁהִיָּה מִתְעַנֶּה אִף בְּעַרְבֵי שַׁבָּתוֹת (כִּי אֵלּוּ הִיָּה מִתְעַנֶּה ה' יָמִים בְּשַׁבּוּעַ, הָרִי הַתְּעַנֶּה ל"ה יָמִים בְּד' שַׁבָּתוֹת [5*7=35]), וְלִפִּי הַמְּבַאֵר בְּדַבְרֵי הַפּוֹסְקִים בְּסִימָן רמ"ט (ראה מ"ב שם סק"ח) שְׂאִין לְהַתְעַנּוֹת בְּעַרְב שַׁבַּת אֶלָּא אִם כֵּן הוּא צוּם חֲמוּר שְׂאִי אֶפְשָׁר לְדַחֲוֹתוֹ - נִמְצָא שְׂמֵרָן הַחֹשֵׁב אֶת הַתְּעַנִּית שֶׁל יְמֵי שׁוֹבְבִי"ם כְּצוּם חֲשׁוֹב הַרְאוּי לְהַתְעַנּוֹת בּוֹ גַם בְּעַרְב שַׁבַּת (וְכִמוֹ שֶׁכָּתַב הַמַּג"א שֶׁם סק"ח וּבְשׁוּ"ע הַגַּר"ז סְעִיף ד' שֶׁכָּל תְּעַנִּית שְׂזַמְנּוּ הוּא בְּעַרְב שַׁבַּת, אֵין צְרִיךְ לְדַחֲוֹת הַתְּעַנִּית לַיּוֹם אַחַר לְפִי שְׂאִסוּר זֶה שְׂלֹא יִכַּנס לְשַׁבַּת כְּשֶׁהוּא מְעַנֶּה הוּא אִסוּר קַל וְלֹא חֲשָׁשׁוּ לוֹ אֶלָּא שְׂלֹא לְקַבַּע תְּעַנִּית לְכַתְחֻלָּה).

עבודת השׁוֹבְבִי"ם לְדוֹרְנוֹ

וְהִנֵּה, עַקֵּר הַהִנְהָגָה שֶׁל יְמֵי הַשׁוֹבְבִי"ם כִּימֵי צוּם תְּעַנִּית, הַתְּאִימָה יוֹתֵר לְדוֹרוֹת הַרְאוּשׁוֹנִים שְׁהִיָּה כַּחַם חֶזֶק וְלִבָּם כָּלֵב אַרִי, אוֹלָם בְּדוֹרוֹת הָאֶחָרֹנִים, בְּעַקְבוֹת יְרִידַת הַדּוֹרוֹת וְהַחֲלָשָׁה שֶׁיִּרְדֶּה לְעוֹלָם, נִרְאֶה שְׂאִין לָנוּ לְהוֹסִיף עַל הַצְּבוּר עוֹד תְּעַנִּיּוֹת, וְכִף סְבוּר רַבְּנוּ עוֹבְדֵי יוֹסֵף וְצ"ל (ראה יבי"א ח"ב או"ח סי' כח אות יב, ושם ח"א יו"ד סי' יד אות יד) שְׂדִינּוּ שִׁיתְעַנּוּ הַצְּבוּר אֶת אַרְבַּע הַתְּעַנִּיּוֹת הַסְּדוּרוֹת לָנוּ מִדַּבְרֵי נְבִיאִים "צוּם הַרְבִּיעִי וְצוּם הַחֲמִישִׁי וְצוּם הַשְּׁבִיעִי וְצוּם הַעֲשִׁירִי"

מחבור זה אנו עדים לעצמת התביעות הנוראות והמבהילות אותן תבע המגיד ממרן, כפי הראוי לרמת מדרגתו הקדושה והנעלה, נוֹרָא נוֹרָאוֹת...

בתאריך אור לט"ו בשבט, המגיד מְזַרְזוּ וְדוֹרֵשׁ מִמֶּנּוּ לְהוֹסִיף הַנְּהִיגוֹת נְעֻלוֹת, וְתוֹךְ כְּדֵי דְבָרִים הוּא מְזַהֵרוֹ: "וְהִנֵּה אֶמְרַתְּ לְהַתְעַנּוֹת בְּשַׁבּוּעוֹת הַלָּלוּ שֶׁל שׁוֹבְבִי"ם, וְאַתָּה נִפְתָּה אַחַר הַמַּאֲכָל וְהַמְשַׁתָּה בַּעַת הַזֶּה, כִּי הַאֲמַת שֶׁהַתְּעַנִּית בְּשַׁבּוּעוֹת אֵלּוּ הוּא חֲשׁוֹב וְיִקְבַּל וּמְרַצָּה מְאֹד..."

מדקדוק התאריכים המובאים שם, נתן ללמד אגב אורחא כיצד נהג מרן לענין משך ימי השׁוֹבְבִי"ם. בנושא זה מצינו כמה שיטות בדברי רבותינו, דעת הגאון מאזמיר רבי חיים פְּלֶאָגִי (מועד לכל חי סי' כח, יא) שְׁבַשְׁנָה פְּשוּטָה אֵין נוֹהֲגִים אֶלָּא שׁוֹבְבִי"ם לְבַד, דִּהְיִינוּ מִפְּרִשְׁת שְׁמוֹת וְעַד מִשְׁפָּטִים, בְּלֹא שַׁבָּתוֹת תְּרוּמָה-תְּצוּהָ, וְרַק בְּשָׁנָה מְעַבְרַת נוֹהֲגִים שׁוֹבְבִי"ם ת"ת, וְכֵן הַעִיד שְׁהִיָּה הַמְּנַהֵג בְּעִירוֹ אֲזַמִּיר "דְּבַשְׁנָה מְעַבְרַת בְּלְבַד עוֹשִׂים הַפְּסָקָה גְּדוּלָּה בְּכַנְפֵּיָא גַם בְּת"ת, אִף בְּשָׁנָה פְּשוּטָה אֵין עוֹשִׂים כִּי אִם שׁוֹבְבִי"ם בְּלְבַד, וּמִשְׁנַכְּנֵס אַדְר מְרַבִּים בְּשִׁמְחָה", וְכֵן כָּתַב בְּבֵאֵר הַיֵּטֵב וְשַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה (או"ח תרפ"ו סק"ב).

נטעם נפלא לפשר מנהג זה, מובא בספר 'אמרי יהודה' לאדמו"ר מברעז'ין וצ"ל, והוא שְׁבַשְׁנָה פְּשוּטָה, קוֹרְאִים תְּמִיד בְּשַׁבַּת מִשְׁפָּטִים אֶת 'פְּרִשְׁת שְׁקָלִים' מֵאַרְבַּע פְּרִשְׁיּוֹת, וּמְסִימִין 'לְכַפֵּר עַל נַפְשֵׁיכֶם', הָרִי יֵשׁ בְּזֶה רְמִז שֶׁמְצַאנוּ מְחִילָה מֵאַת ה' עַל קְרִי (הַנְּרָמִז בְּמִלָּה עַפְשֵׁיכֶם', כִּי עַל יְדֵי טְפוֹת הַקְּרִי נוֹצְרוֹת נְשִׁמוֹת עַרְטִילָאוֹת רַחֲמָנָא לִיְצִלָן כְּנוֹדַע) וְלִכֵּן לֹא מִתְעַנִּים יוֹתֵר. לְעַמַּת זֹאת, בְּשָׁנָה מְעַבְרַת, מְרַחֲקִים פְּרִשְׁת שְׁקָלִים עַד שַׁבַּת וַיִּקְהַל, עַל כֵּן מִמְּשִׁיכִים לְהַתְעַנּוֹת גַּם בְּתְרוּמָה וְתְצוּהָ, וּבְפְרִשְׁת תְּצוּהָ לְעַת מְנַחָה שְׁכָּבֵר קוֹרְאִים בְּפְרִשְׁתָּה הַרְאוּשׁוֹנָה שֶׁל כִּי

פְּרִשְׁת שְׁמוֹת

יום אחד בימי השׁוֹבְבִים, וְאֵת שְׁאֵר יְמֵי הַתְּעִנִּית לַפְדּוֹת בְּמִמּוֹן.

קְבֻלַּת הַתְּעִנִּית מִבְּעוֹד יוֹם

כָּל תְּעִנִּית צָרִיךְ לְקַבֵּלָהּ מִבְּעוֹד יוֹם, וְכִפִּי שְׂכוֹתָב מְרַן (או"ח תקסב, ה-ו): "כָּל תְּעִנִּית שְׁלֵא קִבְּלוּ עָלָיו הַיְחִיד מִבְּעוֹד יוֹם, אֵינּוּ תְּעִנִּית. וּמִתִּי מִקְּבֻלוֹ? בַּתְּפִלַּת הַמְּנַחָה ב'שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה' אוֹ אַחַר שְׁסִיִּים תְּפִלָּתוֹ, קִדְּם שְׂיַעֲקֹר רִגְלָיו". וְגַם אִם חָשַׁב בְּלִבּוֹ מְהֵנִי, אוֹלָם אִם גַּם לֹא הִרְהֵר - אֵין תְּעִנִּיתוֹ עוֹלָה לוֹ כָּלֵל לְקִיּוֹם נְדָרוֹ.

וְסִפֵּר מְרַן מוֹפֵת הַדּוֹר רַבְּנּוּ עוֹבְדֵי יוֹסֵף זִיעֵ"א, שְׁפַעַם הַגִּיעַ אֵלָיו אוֹרַח מִצְרַפֵּת לְבַקֵּר בְּבֵיתוֹ, וְהָרַב הַפְּצִיר בּוֹ לְטַעַם מִן הַכֶּבֶד הַמְּנַחַח עַל הַשְּׁלֶחֶן, אוֹלָם הִלָּה סֵרַב, וְהִבְהִיר שְׁהִיּוֹם יוֹם הַשְּׁנָה לַפְּקֻדַּת אָבִיו, וּמְנַהֵגוֹ לְצוּם בְּיוֹם זֶה. "הֵאֵם קִבְּלָתָּ עָלֶיךָ אֵת הַתְּעִנִּית בְּמְנַחָה?" שָׁאַל רַבְּנּוּ עוֹבְדֵי, וְכֹאשֶׁר הִלָּה עָנָה בְּשִׁלְיָהּ, אָמַר לוֹ הָרַב: אִם כֵּן אֵינּוּ כְּלוּם, שְׁהֵלֵא לְמַדְנּוּ הַנְּבִיא יוֹאֵל "קִדְּשׁוּ צוּם - קִרְאוּ עֲצָרָה", הַתְּנַאי הַבְּסִיִּסי לְכָל קְבֻלַּת תְּעִנִּית הוּא לְקִדְּשׁ אֵת הַצּוּם וּלְקַבְּלוֹ מִבְּעוֹד יוֹם (ע"י ר"ף תְּעִנִּית דף ג, א).

בְּנוֹסֵף לְכֹךְ כְּאִמּוֹר לְעִיל, בְּאוֹתוֹ יוֹם בּוֹ בַּחֵר לְהַתְּעַנּוֹת, יְפִדָּה בְּמַעוֹת אֵת סֵף הַתְּעִנִּית שְׁהִיָּה אִמּוֹר לְהַתְּעַנּוֹת בִּימֵי הַשׁוֹבְבִים. עַל פִּי הַמְּבַאֵר בְּדַבְּרֵי רַבְּנּוּ הָאָר"י, יֵשׁ לְהַתְּעַנּוֹת עַל עֶזְרָן פְּגַם הַבְּרִית פ"ד תְּעִנִּית, אִם כֵּן יְפִדָּה כְּנִגְדַּת פ"ד תְּעִנִּית.

אִפֵּן פְּדִיּוֹן הַתְּעִנִּית בְּמִמּוֹן

הַתֵּר פְּדִיּוֹן תְּעִנִּית בְּמִמּוֹן - יְסוּדוֹ בְּדַבְּרֵי הַרְמ"א (או"ח תקסח, ב) שְׁהִבִּיא לְהִלָּכָה אֵת דְּבָרֵי הָרֵא"ש בְּשֵׁם הָרַב"ד וְרַבְּנּוּ יְרַחֵם שְׁאֵם מִצְטַעַר הַרְבֵּה בַּתְּעִנִּיתוֹ יְכוּל לַפְּדוֹתוֹ בְּמִמּוֹן. וְכֵן פְּסָקוֹ הָרַב חֲסֵד לְאַבְרָהָם (מַעֲיִן ד' עֵין יַעֲקֹב נהר מ"ה) וְהָרַב נְאֻמָּן שְׁמוּאֵל (סו"ס ח'), וְאִף הָרַב חֵיד"א בְּסִפְרוֹ 'יוֹסֵף בְּסִדְר' (ס"ג) תִּקְּן בְּנִסְחָה בְּקִשָּׁה וּתְפִלָּה: "וְגִלּוּי וְדוּעָה לְפָנֶיךָ פִּי

(זכריה ח, יט); צוּם גְּדֻלָּה, עֲשִׂירֵי בְּטַבַּת, שְׁבַעַה עֶשֶׂר בְּתַמּוּז וְתַשְׁעָה בְּאָב. וּבְאַמַּת שְׁקִשָּׁה לְהַכְּבִיד עַל הַדּוֹרוֹת שְׁלָנוּ לְעַמֵּד בַּתְּעִנִּית, וְהִבְאֵנוּ אֵת הַדְּבָרִים לְעִיל פְּדִי לְהִרְאוֹת וּלְהַתְּבוּנָה הֵיכֵן עֲמָדוֹ אֲבוֹתֵינוּ מִבְּחִינַת דְּרַגְתָּם הַרוּחָנִית בְּיָמִים אֵלוֹ.

אֲמָנָם בְּדוֹרְנוֹ אֲנוּ, נִתֵּן לְמִצָּא דְרָכִים נוֹסְפוֹת לְהַפִּיק תּוֹעֵלַת מְאֵלוֹ הַיָּמִים אִף בְּלִי לְהַתְּעַנּוֹת, וְכִפִּי שְׂכַתָּב בְּסִפְר 'תּוֹלְדוֹת אֶהְרֵן' (פְּרִשְׁת שְׁמוֹת) לְרַבֵּי אֶהְרֵן מְזִיטוּמִיר, מִתְּלַמִּידֵי הַבַּעַשׁ"ט הַקְּדוֹשׁ: "שׁוֹבְבִים - הֵם כְּמוֹ עֲשֶׂרֶת יְמֵי תְּשׁוּבָה, וְהוּא זְמַן שְׂמִקְבֵּל בַּתְּפִלָּה מִמֶּשׁ כְּבַחֲנִית עֲשֶׂרֶת יְמֵי תְּשׁוּבָה, וְהִנֵּה כָּלֵל עֲנִין הַשׁוֹבְבִים הוּא לְתַקֵּן אֵת הַמַּדּוֹת וּלְקַדְּשׁ אֵת הַחוּשִׁים לְשִׁמּוֹר עֲצָמוֹ מִעֲצָבוֹת כְּעַם וְגִאָוָה".

תְּפִלָּה מִעֲמֵק הַלֵּב - כַּחַה יָפָה וְתוֹעֵלָתָה מְרַבָּה מִמֶּשׁ כְּמוֹ צוּם וְתְּעִנִּית, שְׁהֵלֵא עֲקָר עֲנִין הַתְּעִנִּית הוּא לְהִבִּיא לְיַדֵּי הַתְּקַרְבוֹת לַה', וְכִפִּי שְׁאֵנוּ אוֹמְרִים בְּנִסְח 'יְהִי רְצוֹן' שְׂבַמְנַחָה שֶׁל תְּעִנִּית "יְהִי רְצוֹן שְׂיִהְיֶה מַעוֹט חֵלְבֵי וְדָמֵי חָשׁוּב וּמְקַבֵּל וּמְרַצָּה לְפָנֶיךָ כְּחֵלֵב הַמְּנַחַח עַל גְּבֵי הַמְּזַבְּחִים", יֵשׁ בַּתְּעִנִּית בְּחִינָה שֶׁל 'קִרְבָּן' - קִרְבָּה לַה', וְהַתְּקַרְבוֹת לַה' - אֲפִשֶׁר לְפַעַל כֵּן גַּם עַל יְדֵי תְּפִלָּה, כְּשֶׁאֲדָם מִתְּפַלֵּל לְקַבֵּ"ה יוֹתֵר בְּדַבְּקוֹת, יוֹתֵר בְּשִׁמַּת לֵב.

בְּפִרְט לְפִי מַה שְׁהִגְדִּירוּ רַבּוֹתֵינוּ אֵת קִדְּשַׁת הַיָּמִים הָאֵלוֹ כְּקִדְּשַׁת עֲשֶׂרֶת יְמֵי תְּשׁוּבָה, הֵלֵא כְּתַב הַרְמַב"ם (תְּשׁוּבָה ב, ו) שְׂיִחִיד בַּעֲשֶׂרֶת יְמֵי תְּשׁוּבָה - כַּחַח כְּצַבּוֹר, וְאִם כֵּן וְדֹאֵי שְׂתְּפִלַּת הַיְחִיד בִּימֵי הַשׁוֹבְבִים נִשְׁמַעַת וּמְקַבֵּלַת וּמְרַצָּה.

שִׁיטַת 'הַדְּרָךְ הַמְּמַצְעַת'

אֲמָנָם יֵשׁ גַּם דְּרָךְ הַמְּמַצְעַת, שְׂאִינָה מְנִיחָה לְחִלוּטִין מַעֲנִין הַתְּעִנִּית, וְכֹךְ גַּם מְנַהֵגוֹ. דְּרָךְ זֶה מְבַאֵרֵת הֵיטֵב עַל יְדֵי הַגְּאוּן רַבִּי יַעֲקֹב מִשֵּׁה הַלֵּל שְׁלִיט"א רֵאשׁ יְשִׁיבַת 'אַהֲבַת שְׁלוֹם' בְּסִפְר 'תְּקַנַּת הַשְּׂבִים', וְהוּא שְׁנַהֵגוֹ לְהַתְּעַנּוֹת

פְּרִשְׁת שְׁמוֹת

הַמְחֻדָּשׁ שֶׁתְּקוּן 'פָּגַם הַבְּרִית' אֵינוֹ כּוֹלֵל בְּרַק הַתְּחִיבוֹת בְּאוֹתוֹ נוֹשֵׂא עֲצָמוֹ שֶׁל קִדְשַׁת הַבְּרִית וְשִׁמְרָתָהּ, אֲלָא צְרִיךְ הָאָדָם שְׂוִסוּר מִלְּבוֹ כֹּל רְצוֹן וּמְנַמָּה לְתַעֲנוּגֵי הָעוֹלָם הַזֶּה בְּדַבַּר הַרְשׁוֹת (וְעַיֵן שָׁם שְׁאֵפִילוֹ יַעֲקֹר מִלְּבוֹ תַעֲנוּג חִיצוֹנִי הַבָּא לוֹ מִמְצָנָה שְׁעוֹשָׂה אוֹ תוֹרָה שְׁלוֹמֵד!).

וְאֵכֵן בְּאוֹתוֹ הַפֶּרֶק בּוֹ מְעוֹרָר הַמַּגִּיד לְמַרְן הַבֵּית יוֹסֵף עַל תְּקוּן הַשׁוֹכְבִּים, הוּא גַם מְשַׁמֵּעַ וּמְעוֹרָר כִּי צָד צְרִיכָה לְהִיּוֹת הַנְּהַגְתּוֹ הַרְאוּיָה שֶׁל עוֹבֵד ה' בְּיַחַס לְהִנְאוֹת וְתַעֲנוּגוֹת עֲנִינֵי הָעוֹלָם הַזֶּה.

וְזֶהוּ תִכְן דְּבָרָיו: עוֹד יֵשׁ עָלֶיךָ לִידַע כִּי צְרִיךְ הָאָדָם שְׁלֹא לְהִנּוֹת כָּלֵל מִשׁוֹם דְּבַר בְּעוֹלָם, כִּי כָּל הִנְאוֹת הָעוֹלָם הַזֶּה מְקוֹרָן בְּסִטְרָא אַחְרָא וְכַת דִּילֵיהּ, אֲשֶׁר מְשַׁתַּקֵּקִים לְהַפִּיל אֶת הָאָדָם וּלְטַרְדּוֹ מִן הָעוֹלָם, וּמִי שְׁמַשְׁיָךְ עֲצָמוֹ לְתַעֲנוּגוֹת הָעוֹלָם הַזֶּה - הָרִי הוּא כְּנוֹפֵל בְּרִשְׁתָּם ר"ל.

וְגַם אִם מְכַרְח לַעֲשׂוֹת מַעֲשֵׂה שְׁמַמְלֵאל כְּרוּכָה בּוֹ הִנְאָה, כְּדִגְמַת אֲכִילָה וְשִׁתְיָה וְתַשְׁמִישׁ - צְרִיךְ לְהַרְגִישׁ כְּפוּי וּמְכַרְח עַל אוֹתוֹ מַעֲשֵׂה, וְאֵל יִתְכַוֵּן לְהִנְאָה כָּלֵל, וְכַפִּי שְׁהַעֲיֵדָה אִמָּא שְׁלוֹם אִשְׁתּוֹ שֶׁל רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הַגָּדוֹל (נִדְרִים כ, ב), שֶׁבִשְׁעַת תַּשְׁמִישׁ הָיָה דוֹמָה עָלָיו כְּמִי שֶׁכִּפְאוֹ שֵׁד' - דְּהִינּוּ שְׁהִיָּה מְרַגִּישׁ כְּאֵלוֹ עוֹשֵׂה אֶת הַמַּעֲשֵׂה בְּאִנּוֹס, וּבְכַף לֹא קָבַל הִנְאָה עַל הַמַּעֲשֵׂה הַהוּא. וְאַף רַבְּנּוּ הַקְּדוֹשׁ בְּשַׁעַת פְּטִירָתוֹ זָקַף עֶשֶׂר אֲצַבְעוֹתָיו כְּלַפֵּי מַעֲלָה וְאָמַר "מַעֲיֵד אֲנִי עָלֶי שָׁמַיִם וְאָרֶץ שְׁלֹא נִהְיִיתִי מִהָעוֹלָם הַזֶּה אֲפִילוֹ בְּאֲצַבַּע קְטָנָה".

וְדַבַּר זֶה אֵף לְמַדְנָה מְרַן בְּשִׁלְחָנוּ הַטְּהוֹר (או"ח רלא, א): "וְכֵן בְּכָל מָה שִׁיְהִנֶּה בְּעוֹלָם הַזֶּה, לֹא יִכּוֹן לְהִנְאָתוֹ, אֲלָא לְעַבּוּדַת הַבוֹרָא יִתְבַרֵּךְ, כְּדַכְתִּיב: 'בְּכָל דְּרַכִּיךָ דְּעֵהוּ' - הָרִי זֶה פְּרָשָׁה קְטָנָה שְׁכָל גּוֹפֵי תוֹרָה תְּלוּיִים בָּהּ, וְעַקֵּר עַבּוּדָתוֹ שֶׁל הָאָדָם בְּזֶה הָעוֹלָם הִיא לְנַהֵג בְּאִפְּן הַזֶּה.

חֲפֵץ הֵייתִי לַעֲשׂוֹת תְּקוּן זֶה בְּכָל לַב, אֵף אֵין בִּי כַח וְכֹשֶׁל כַּחֵי לְהַתְּעַנּוֹת אַרְבָּעִים יוֹם רְצוּפִים, וְלָכֵן אֲנִי מְפָרִישׁ הַיּוֹם אַרְבָּעָה פְּרוּטוֹת כֶּסֶף לְצִדְקָה, כִּי כֵן יִסְדּוּ עַבְדֶּיךָ לְפָדוֹת בְּכֶסֶף כָּל תַּעֲנִית" וְצִנֵּן עַל דְּבָרֵי הַפּוֹסְקִים הַנ"ל.

כַּמָּה שְׁעוֹר הַפְּדִיּוֹן? כְּתִב ה'מַגֵּן אַבְרָהָם' (שם סקי"ב): וְנִרְאָה לִי דְהַעֲשִׂיר יִתֵּן לְפִי עֲשָׂרוֹ דְהַטַּעַם שֶׁשְׁקוּל צַעַר הַמָּמוֹן נִגְדַּ צַעַר הַתַּעֲנִית וּבְעֲשִׂיר דִּין מָאָה מְנָה כְּדִין פְּרוּטָה לְעָנִי. וְכֵן מְבָאָר בְּרַמ"א (יו"ד קפה, ד) לְעַנְיָן הַנִּכְשָׁל עִם הַנֶּדָּה בְּשׁוּגָג, שְׁצָרִיךְ לְהַתְּעַנּוֹת מ' יוֹם, וְאִם לֹא יוּכַל לְהַתְּעַנּוֹת, יִפְדֶּה בְּצִדְקָה, כְּפִי עֲרֵךְ מְמוּזָן שְׁיֵשׁ לוֹ, כִּי עֲשִׂיר יִתֵּן יוֹתֵר קֶצֶת מֵעָנִי, עַיֵן שָׁם.

עַל כֵּן מְנַהֲגֵנוּ בְּיוֹם הַתַּעֲנִית, לְהַתְּקַבֵּץ וּלְלַמֵּד עֲנִינִים הַשִּׁיכִים לְקִדְשָׁה וְטְהָרָה בַּהֲלָכָה, כְּגוֹן הַסִּימָנִים הַנוֹגְעִים לְכַף ב'אֹרַח חַיִּים' וּב'יֹרְהַ דְעָה', וְכֵן בְּסִפְרֵי הַמוֹסֵר. וְקִדְּם הַמְּנַחֵה אוֹמְרִים אֶת נִסַּח הַפְּדִיּוֹן הַמוֹבָא בְּסִפְרֵי 'לְשׁוֹן חֲכָמִים', וּבַתְּפִלַּת הַעֲמִידָה אוֹמְרִים נִסַּח 'עֲנִינוּ' שֶׁסִּדֵּר רַבֵּינוּ הַרְשִׁישׁ עַבּוּר מִי שְׁלֹא בָּא בְּסוּד ה'.

שְׁעוֹר פְּדִיּוֹן תַּעֲנִית יוֹם אֶחָד, עַל פִּי הַמוֹבָא ב'לְשׁוֹן חֲכָמִים' הוּא ע"ב דְּרָהֵם פַּת וְע"ב דְּרָהֵם לְפִתָּן - דְּהִינּוּ שְׁעוֹר אֲכִילָה בְּסִיסִית שֶׁל יוֹם אֶחָד. עַל פִּי הַחֹשׁוֹב לְמַדּוֹת יְמִינוּ, אֲפָשֶׁר לֹאמַר שְׁע"ב דְּרָהֵם פַּת (216 גְּרָם לְחֵם) הוּא לְעֵרֵךְ 2 ש"ח, וּבַתּוֹסֵפֶת לְפִתָּן הַסְּכּוּם בֵּין 5 ל-7 ש"ח לְיוֹם תַּעֲנִית. בְּאִפְּן כָּלֵלִי אֲפָשֶׁר לְהַסְתַּפֵּק בְּסְכּוּם הַפַּת בְּלִבְד 2 ש"ח, וְעַל פִּי הַמְּבָאָר בְּדַבְּרֵי הָאָר"י (שַׁעַר רוּח"ק שם) שְׁצָרִיךְ לְתַקֵּן ה' אֲפָנִים שֶׁל פָּגַם הַבְּרִית, אֲזִי יִכְפִּיל סְכּוּם זֶה בַּה' פְּעָמִים, סֵף הַכֹּל עוֹלָה 10 ש"ח לְיוֹם תַּעֲנִית אֶחָד.

תְּקוּן 'פָּגַם הַבְּרִית' - הַהֲבֵלַת תַּעֲנוּגוֹת הָעוֹלָם הַזֶּה

עַנְיָן נוֹסֵף שֶׁהוּא חֵלֶק בְּלִתִּי נִפְרָד מִתְּקוּן פָּגַם הַבְּרִית - מְבָאָר בְּדַבְּרֵי הַרְבֵּ הַקְּדוֹשׁ מְהַר"ם מְשַׁשְׁעֵרְנָאבִּיל זִיע"א (לִיקוּ"ת וִירָא),

פְּרִשְׁת שְׁמוֹת

'הַפְּלַת עֲבָרִים', וְאֵכֵן בְּיָמִים אֵלֶּי הָיָה נוֹהֵג רַבְּנֵנוּ עוֹבְדֵי יוֹסֵף זִיע"א לְדַבֵּר מֵעַנְיַן 'הַפְּלַת עֲבָרִים' - אֲסוּר שֵׁישׁ בּוֹ מִשְׁמַעוֹת שֶׁל רְצִיחָה מִמֶּשׁ רַחֲמָנָא לִיְצֻלָּן. וּבַפֶּרֶט בְּפִרְשָׁה זֹאת, בְּהָ אָנֹכִי עוֹסְקִים בְּמִסִּירוֹת נִפְשָׁן שֶׁל הַמְּיָלְדוֹת הָעֲבָרִיּוֹת, שֶׁלֹּא שָׁתוּ לָבֶם לְצוּוּיָו שֶׁל פְּרָעָה 'וְתַחֲיִינָן אֶת הַיְלָדִים' - אִף אָנֹכִי הַקְּטָנִים נֹאחַז בְּשׁוּלֵי אֲדָרְתוֹ וְנִדְבַר מֵעַט מֵעַנְיַן זֶה.

'סוֹתֵר בְּנִינֹו שֶׁל מֶלֶךְ...'

כָּתַב הַזֶּהר הַקְּדוֹשׁ (שְׁמוֹת דָּף ג, א) הַגּוֹרֵם לְאִשְׁתּוֹ לְהַפִּיל עֲבָרָה פְּרִי בְּמִנְהַ הָרִי הוּא דוֹחָה אֶת הַשְּׂכִינָה מִן הָעוֹלָם, וְגוֹרֵם שְׂדִירְתוֹ שֶׁל הַקֶּבֶ"ה לֹא תִהְיֶה בְּעוֹלָם, וּבְגִי אָדָם זֹעֲקִים בַּתְּפִלָּה וְלֹא נִשְׁמָע קוֹלָם, כִּי שֶׁלֹּשׁ רְעוֹת עוֹשָׂה; הוֹרֵג אֶת בְּנִי, סוֹתֵר אֶת בְּנִינֹו שֶׁל הַמֶּלֶךְ, וְדוֹחָה אֶת הַשְּׂכִינָה שֶׁהוֹלֶכֶת וּמִשׁוֹטְטָה בְּעוֹלָם וְאִינָה מוֹצֵאת מְנוּחָה. וְעַל אֵלֶּי רֹחַ הַקְּדוֹשׁ בּוֹכָה וְהָעוֹלָם נִדוֹן בְּכָל אֵלֶּי הַדִּינִים, אוֹי לְאוֹתוֹ הָאָדָם! אוֹי לוֹ! מוֹטֵב לוֹ שֶׁלֹּא הָיָה נִבְרָא בְּעוֹלָם.

וּמוֹסִיף הַזֶּהר וְאוֹמֵר: "אֲשֶׁרִיחֵם יִשְׂרָאֵל, שְׂאֵף עַל פִּי שֶׁהָיָה בְּגִלוֹת מְצָרִים נִשְׁמָרוּ מְכֹל אֵלֶּי הַרְעוֹת, וְהַשְׁתַּדְּלוּ בְּמַעֲשֵׂים בְּפִרְהֶסְיָא לְעוֹרֵר הַפְּרִיָּה וּרְבִיָּה, וְאִף עַל פִּי שְׁנִגְזָרָה גְּזָרָה 'כָּל הַבֵּן הַיְלֹוֹד הַיֵּאֲרָה תִּשְׁלִיכֶהוּ' - לֹא נִמְצָא בֵּינֵיהֶם אִישׁ שִׁיְהַרֵּג עֶבֶר בְּמַעֲי אִשָּׁה, וּמְכֹל שֶׁפֶן לְאַחַר שְׁנוֹלָד, וּבְזָכוֹת זֶה יִצְאוּ יִשְׂרָאֵל מִן הַגְּלוּת."

לְצַעֲרָנוּ יִשְׁנֵם הוֹרִים, שְׂאֲצֻלָּם נִהְפְּכוּ הַיּוֹצְרוֹת... כְּאֲשֶׁר נִדְרַע לָהֶם שֶׁהֵנָּה עֲתִידִים לְחַבֵּק בְּקָרוֹב בֵּן בְּשִׁעָה טוֹבָה וּמְצֻלְחָת, בְּמִקּוֹם לְהִיּוֹת שְׂמֵחִים וּמְאֻשְׁרִים עַל שֶׁזָּכֶם ה' לְזַרַע שֶׁל קְיָמָא, חֵיל נוֹסֵף לְעַם יִשְׂרָאֵל לְגִיוָנוּ שֶׁל מֶלֶךְ, אֲדַרְבָּה שׁוֹרָה עֲלֵיהֶם רֹחַ עוֹעֵים שֶׁל חֲרָדוֹת וְדַמְיוֹנוֹת, אִיךְ יִסְתַּדְּרוּ בְּגִדּוּלוֹ, מִנִּין תִּהְיֶה פְּרָנְסָה וְכַדוּמָה, אוֹלָם יֵשׁ לְהַבְּהִיר לָהֶם אֶת הַנְּאֻמָּה בְּגִמְרָא (ע"י נִדָּה לֹא, ב) כִּי תִינּוֹק לְעוֹלָם - כִּי כִּכְרוּ עִמוֹ, כְּאֲשֶׁר תִּינּוֹק נוֹלָד

עַל כֵּן מִמִּשִּׁיף הַמַּגִּיד וּמְצַוֵּהוּ לְמָרְן הַבֵּית יוֹסֵף: "וְתִמִּיד כָּל מַחְשְׁבוֹתֶיךָ לֹא יִהְיוּ אֶלָּא כִּי וְתוֹרְתִי וְיִרְאַתִּי, וּבְכָל מַעֲשִׂיךָ יִהְיוּ תִמִּיד בְּעֵינֶיךָ כְּאֵלֶּי חָרַב מִנַּחַת עַל רִאשֶׁךָ וְגִינְהֶם פְּתוּחָה מִתַּחְתֶּךָ."

וְאֵכֵן לֹא בְּכַדִּי הִגִּיעַ מָרְן הַבֵּית יוֹסֵף לְמַה שֶׁהִגִּיעַ, בְּחִבּוּר חִבּוּרֵי הַנִּפְלְאִים וְקִפְלַת הוֹרְאוֹתָיו בְּאֶפֶן שֶׁכָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל וְאוֹתוֹ לְאוֹרוֹ, וְרוּחַ ה' נוֹסֶסָה בּוֹ - הַכֹּל מִכַּח שֶׁהָיָה זֶהִיר מְאֹד בְּמַעֲשָׂיו וְכָל הַנְּהַגְתּוֹ לְשֵׁם שָׁמַיִם.

וּבְאֵר הַמַּגִּיד בְּזֶה מְאֹמֵר רַבּוֹתֵינוּ הַתְּמוּהָ (תְּמִיד לִב, א): "הַרוֹצֵה לְחַיּוֹת יָמֵית אֶת עֲצָמוֹ" - וְדַאי אֵינן הַפְּנֵה שְׂיָמֵית עֲצָמוֹ בְּפַעַל, לֹא יֵאָכֵל וְלֹא יִשְׁתֶּה, הָאָדָם מְכָרַח לְאָכֵל וְלִשְׁתוֹת וְלִקְיָם אֶת גּוּפוֹ, אֶלָּא צָרִיךְ לְנַהֵג בְּעוֹלָם הַזֶּה כְּמוֹ מַת, שְׂאֵינן לוֹ שׁוֹם הַנְּאָה גּוֹפְנִית, כֵּן הוּא צָרִיךְ שֶׁלֹּא תִהְיֶה לוֹ שׁוֹם תְּעַנוּג וְהַנְּאָה מִהַמְּאָכֵל שְׂאוּכֵל, וְכָל כּוֹנֵנוֹ תִהְיֶה לְקַיֵּם גּוּפוֹ עַל מְנַת שְׂיִזְכָּה בְּכַח וּבְרִיאוֹת לְמַעַן עֲבוֹדַת קוֹנוֹ.

וְזֶה סוֹד הַנְּאֻמָּה בְּאַבְיָגִיל (ש"א כה, ט): "וְהִיָּתָה נֶפֶשׁ אֲדָנִי צְרוּרָה בְּצָרוֹר הַחַיִּים אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ וְאֶת נֶפֶשׁ אִיְבִיךָ יִקְלַעְנָה בְּחוּף כֶּף הַקְּלַע": מִי שֶׁדָּבַק בְּהַקֶּבֶ"ה בְּזֶה הָעוֹלָם וְתִמִּיד מִיַּחַד מַחְשְׁבוֹתָיו לְתוֹרְתוֹ וְעֲבֹדוֹתוֹ - בְּוִדְאֵי כְּשֶׁתִּפְרַד נֶפֶשׁוֹ מִגּוּפוֹ תִתְיַחַד הַנֶּפֶשׁ עִם קוֹנָה, כִּי מְאֹחַר וְכָל הַמַּחְשְׁבָת הָאָדָם בְּחַיּוֹ הִיָּתָה מְדַבְּקָה בְּבוֹרָא, תִּמְשִׁיךְ וְתִהְיֶה נֶפֶשׁוֹ מְדַבְּקָה בּוֹ אִף לְאַחַר מִיתָה. לְעַמַּת זֹאת 'אֶת נֶפֶשׁ אִיְבִיךָ' - אֵלֶּי שְׁנַפְשֵׁם מְדַבְּקָה בְּתַעֲנוּגוֹת הָעוֹלָם הַזֶּה - 'יִקְלַעְנָה בְּכַף הַקְּלַע' וְתִהְיֶה נֶפֶשׁוֹ אִף בְּעוֹלָם הַבָּא תַחַת שְׁלִיטַת אוֹתָם כַּחוֹת הַחַיּוֹנוֹת הַמְּמַנִּים עַל הַמְּאָכֵל וְהַמְּשִׁתָּה וְהַנְּאוּף, וְלֹא תִמְצָא מְנוּחָה לְנֶפֶשׁוֹ כָּל הַיָּמִים.

אֲסוּר הַפְּלַת עֲבָרִים

אַחַת מִהַנְּקֻדוֹת הַקְּשׁוּרוֹת לְתַקּוֹן יָמֵי הַשׁוֹכְבִּי"ם, הוּא הַפְּגָם הַחֲמוּר הַנוֹלָד מֵאֲסוּר

פְּרִשְׁת שְׁמוֹת

כְּאֲשֶׁר נִשְׁקַפְת סִכְנָה מְמֹשִׁית לְאִם
אָמְנָם כֹּל זֶה בְּמִצַּב שְׁאִין נִשְׁקַפְת סִכְנַת
חַיִּים מְמֹשִׁית וְדָאִית לְאִם הַיּוֹלְדָת, אוֹלָם כְּאֲשֶׁר
עַל פִּי דְבָרֵי הָרוֹפְאִים הַלִּידָה תְּבִיא לְסִכְנַת
חַיִּים מְמֹשִׁית - וּבְאִפְסָן שְׁשִׁמְעֵנו אוֹתָהּ חוֹת
דְּעַת נְחֻרְצַת מְשֻׁנֵי רוֹפְאִים זֶה שְׁלֵא בְּפָנֵי זֶה -
הָרִי יֵשׁ לַעֲשׂוֹת שְׁאֵלַת חֵכֶם, כִּי בְּמִצְבִּים כְּאֵלוֹ
פְּעָמִים שְׁדוּחִין נֶפֶשׁ הָעֶבֶר מְפָנֵי נֶפֶשׁ הָאִם.

וְכֵן כָּתַב בְּשׁו"ת יִבִיע אָמֵר (ח"ד אה"ע סי'
א) בְּתִשְׁבָּה לְשִׁאלָה שְׁשִׁלַח אֵלָיו הַגָּאוֹן רַב
יְהוֹשֻׁעַ זְעֵלִיג דִּיִּסְקִין וְצ"ל הָרַב דִּיִּפְרֵדֶס חֲנָה,
בְּעֵינֵי אִשָּׁה שְׁנִתְעוֹרְרוּ אֲצִלָּה סְבוּכִים בְּלִידָה
בְּאוֹפֵן שְׁנִשְׁקַפְת לָהּ סִכְנַת חַיִּים מְמֹשִׁית, הָאִם
מִתָּר לְהַרְג אֶת הָעֶבֶר כְּדֵי לְהַצִּיל אֶת חַיֵּי
הָאִם.

וּמֵרָאשׁ מְקַדָּם מְבִיא שֵׁם מְרֵן אֶת הַמְּשֻׁנָה
בְּאֵהָלוֹת (פ"ו מ"ו): "אִשָּׁה שְׁהִיא מְקַשָּׁה לִילֵד,
מִחֻתְכִין אֶת הַיּוֹלְדָה שְׁבְּמַעֲיָהּ וּמוֹצִיאִין אוֹתוֹ
אֵיבָרִים אֵיבָרִים, מְפָנֵי שְׁחִיָּה קוֹדָמִים לְחִיָּו.
אָבֵל אִם יֵצֵא רַבּוֹ אֵין נוֹגְעִין בּוֹ, שְׁאִין דוֹחִים
נֶפֶשׁ מְפָנֵי נֶפֶשׁ". וְכָתַב הַרְמַב"ם (רוצח א, ט):
"מִצְוַת לֹא תַעֲשֶׂה שְׁלֵא לְחוּס עַל נֶפֶשׁ הָרוֹדֵף,
לְפִיכֵף הוֹרוּ חֻכְמִים שְׁהָעֶבֶרָה שְׁהִיא מְקַשָּׁה
לִילֵד מִתָּר לְחַתֵּף הָעֶבֶר בְּמַעֲיָהּ בֵּין בְּסֵם בֵּין
בְּיָד, מְפָנֵי שְׁהוּא כְּרוֹדֵף אַחֲרֶיהָ לְהַרְגָּה. אִם
מִשְׁהוֹצִיא רֹאשׁוֹ אֵין נוֹגְעִין בּוֹ שְׁאִין דוֹחִין
נֶפֶשׁ מְפָנֵי נֶפֶשׁ", אוֹלָם בְּמַקְרָה רְגִיל, לְדַעַת
רַב הַפּוֹסְקִים הַפְּלָה הִיא אֲסוּר תוֹרָה גְּמוּר.

אָמְנָם יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת עַל דְּבָרֵי הַרְמַב"ם,
לְמָה הִצְרִיף לְטַעַם הַתָּר הַרִיגַת עֶבֶר מִצַּד דִּין
'רוֹדֵף', תִּיפּוּק לִיָּה מְטַעַם שְׁעֶבֶר לְאוֹ 'נֶפֶשׁ'
הוּא, וּמִמִּילָא לֹא תִקַּף לְגִבּוֹ הַכֹּלֵל שֶׁל 'אֵין
דוֹחִין נֶפֶשׁ מְפָנֵי נֶפֶשׁ', וְנֶפֶשׁ הָעֶבֶר נִדְחִית
מְפָנֵי נֶפֶשׁ הָאִם? וְתַרְץ מְרֵן הַרְאָשׁוֹ לְדַמְשׁוּם
שְׁבְּהַרִיגַת הָעֶבֶר יֵשׁ אֲסוּר תוֹרָה, עַל כֵּן מְכַרְחִים
לְטַעַם מִצַּד שְׁהוּא כְּרוֹדֵף, וְכֵן כָּתַב הָרַב נוֹדַע
בִּיהוּדָה (ח"ו"מ סי' נט) שְׁלוּלֵי דִין רוֹדֵף, וְדָאִי
שְׁלֵא הִיתָה נֶפֶשׁ הַיּוֹלְדָה נִדְחִית מְפָנֵי נֶפֶשׁ הָאִם,
זוֹאת עַל אֶף שְׁאִין חֲזִיבִים מִיתָה עַל הַרִיגַתוֹ.

- נוֹלַד מְזוֹנוֹ עִמוֹ, וְהַקְב"ה פּוֹתַח מְבוּע מִיַּחַד
שֶׁל שְׁפַע וְרוּחָה לְהוֹרִים שְׁיֻכְלוּ לְגַדֵּל אֶת
יְלָדָם וּלְקַיְמוֹ כְּפִי צְרָכּוֹ.

רוֹפְאִים שְׁוֹא יְדַבְּרוּ...

לְפַעְמִים בָּאִים מְקַרִּים בְּהֵם הָרוֹפְאִים נוֹתְנִים
כֹּל מִיָּנִי אֲבַחְנוֹת וְ"נְבוֹאוֹת", שְׁהַיְלָד הַנוֹלַד
יְהִיָּה בֵּר מִיָּנִין מְפַגֵּר, אוֹטִיִּסְט. צְרִיף לְזַכֵּר
שְׁהַכֹּל נוֹבַע מִחֻסָּר אָמוּנָה. אָנוּ, הַמְּאֲמִינִים
שְׁמִפְתַּח שֶׁל חִיָּה בְּיַד הַקְב"ה וְלֹא מְסוּרוֹ
לְשִׁלִּיחַ (תַּעֲנִית ב, א), יוֹדְעִים שְׁכֹל עֵינֵי הַלִּידָה
הוּא עַל-טְבְּעֵי לְחֻלוּטִין, וּבְכוּדָאֵי לֹא יִפְלֵא מַה
דְּבָר לַעֲשׂוֹת שְׁהִיָּה יְלָד זֶה בְּרִיא וְשִׁלָּם בְּרַמ"ח
אֵיבָרָיו וְשִׁס"ה גִּידָיו.

סִפֵּר רַבְּנוֹ עוֹבְדָה זִיע"א, שְׁפַעַם אַחַת
הַגִּיעָה לְפָנָיו אִשָּׁה הָרָה, וּבְקוֹל חֲנוּק מְדַמְעוֹת
סִפְרָה שְׁהַרוֹפֵא הוֹדִיעַ לָהּ כִּי עַל פִּי תוֹצְאוֹת
הַבְּדִיקוֹת שְׁעֲשֶׂה, עֲתִידָה לְהַיְלֵד לָהּ תִּינוּקָת
בְּעֵלֶת פִּגּוּר שְׁכֹלִי, וְלִכֵּן הוּא מְמַלִּיץ עַל הַפְּלָה
בְּאוֹפֵן מְיָדִי. כְּאֲשֶׁר שָׁמַע הָרַב כֵּן, נִזְעַק וְאָמַר
לָהּ "אֲמַרִי לְרוֹפֵא הַזֶּה שְׁהַיְלָדָה ח"ו אֵינָה
מְפַגֵּרָת, כִּנְרָאָה הוּא מְפַגֵּר... אֵין לָךְ לְהַתִּיחַס
לְדַבְּרָיו כֹּלֵל, הַסִּירִי דְאָגָה מְלַבֵּף, יַעֲזוּר ה'
וְתַלְדֵי יְלָדָה נְחֻמָּה בֵּין פּוֹרַת יוֹסֵף, אֵין בָּהּ
כֹּל מוּם". וְאָכֵן תַּחֲזִית הָרוֹפֵא הַתְּבַרְרָה כְּעוֹרְבָא
פְּרַח, וְהַיְלָדָה נוֹלַדָה בְּרִיאָה וְשִׁלְמָה.

צְרִיף גַּם לְזַכֵּר, שְׁלְפַעְמִים הָרוֹפְאִים
מְמַלִּיצִים לְאִשָּׁה עַל מְנִיעַת יְלִידָה, לֹא מְפָנֵי
שְׁהֵם רוֹאִים סִכְנָה מְמֹשִׁית, אֲלֵא דְרָכָם לְפַחַד
מְלַקַּחַת אַחֲרִיּוֹת אֲפִילוֹ עַל סְכוּי קַל שְׁבַקְלִים
שְׁאוּלֵי תְהִיָּה בְּעִנָּה, סְכוּי שְׁלִבְעֵלֵי אָמוּנָה -
אֵינוֹ נוֹגַע כֹּלֵל. וּבְאִפְסָן כֹּלֵלִי, יְדוּעָה הַהִנְהַגָּה
אֲצִל הַגָּאוֹן רַבִּי חַיִּים קִנְיָבְסְקִי שְׁלִיט"א,
שְׁכַּאֲשֶׁר מְתַעֲצִים עִמוֹ בְּעֵינֵי לִידַת נְשִׁים
בְּגִיל מְבַגֵּר, שְׁכִידוּע הָרוֹפְאִים מְמַלִּיצִים
לְהַמְנוֹע מְכַף מְחַשֵּׁשׁ לְאַחוּז מְגַבֵּר שֶׁל מוּמִים
עֲבָרִיִּים, הָרִי הוּא מְבַרְךָ בְּכֻרְכָה חֲמָה שֶׁל
'בְּרָכָה וְהַצְלָחָה' וּמוֹרָה שְׁאִין לְחַשֵּׁשׁ לְדַבְּרֵיהֶם
כֹּלֵל וְעַקֵּר.

פְּרִשְׁת שְׁמוֹת

"ויעש להם בתים..."

כְּאֲשֶׁר מְסַבֵּב הַמִּלְדוֹת הָעֵבְרִיּוֹת לַעֲשׂוֹת אֶת דְּבַר פְּרָעָה וְלַהֲרֹג אֶת יְלָדֵי יִשְׂרָאֵל, נֶאֱמַר בַּתּוֹרָה "וַיִּתְּרָאן הַמִּלְדוֹת אֶת הָאֱלֹהִים, וְלֹא עָשׂוּ כְּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֱלֹהֵיךָ מִלֶּךְ מִצְרַיִם וַתַּחֲיֶינָן אֶת הַיְלָדִים" וְאָמְרוּ בַּגְּמָרָא (סוֹטָה י"א, ב): לֵהֲוֵן מִיבְעֵי לִיָּהּ! אָמַר רַבִּי יוֹסִי בְר' חֲנִינְיָא: מְלַמֵּד, שְׁתַּבְּעֵן לְדַבֵּר עִבְרָה וְלֹא נִתְבָּעוּ.

וְשָׂאֵל הָאֲדַמְו"ר מְקוּצָק וְצ"ל; מַה מְצָא פְּרָעָה לְנִכּוֹן בְּדִיּוֹק בְּרָגַע זֶה לְהַטְפֵּל לַמִּלְדוֹת הָעֵבְרִיּוֹת וְלִתְבָּעֵן לַעֲבָרָה? אָלֵא - אָמַר הָאֲדַמְו"ר - הַכֹּל הִנֵּה חֵלֶק מִמְזַמַּת 'אִם בֵּן הוּא וְהַמִּתֵּן אֹתוֹ', פְּרָעָה הִרְשָׁע יָדַע גַּם יָדַע שְׂוֹדָאֵי לֹא יִשְׁמְעוּ לוֹ הַמִּלְדוֹת הָעֵבְרִיּוֹת, מַה עָשָׂה? הַכְּנִיס אֶת הַמִּלְדוֹת לְמִצָּב שֶׁל 'תְּבָעֵן לַעֲבָרָה' - מִצָּב שֶׁל נְבוּל הַפָּה וְהַתְּנַהֲגוֹת חֲסֵרֶת צְנִיעוּת מִצַּד פְּרָעָה - וּבְזֶה זָמַם לְהַכְנִיס אָרֶס שֶׁל טְמָאָה בְּלֵב הַמִּלְדוֹת, וּמַעֲתָה יִהְיֶה לוֹ קֵל יוֹתֵר לְשַׁכְנֵעַ אוֹתָן לְהַסְפִּים לְדַרְשֵׁיתוֹ וְלַהֲרֹג אֶת יְלָדֵי הָעֵבְרִים...

בֵּא רָאָה לְהִיכֵן מַגִּיעַ כַּחַה שֶׁל חֲסֵר צְנִיעוּת, שְׂאֵפִילוֹ דְבוּר שֶׁל פְּרִיצוּת יָכוֹל לְהַכְנִיס בְּלֵב הָאָדָם אָרֶס שֶׁל טְמָאָה עַד כְּדֵי שֶׁיִּכּוֹל לְהַגִּיעַ עַל יָדוֹ לְרִצְיָתָהּ, וְיִוְדָאֵי קַל וְחֹמֵר בֵּן בְּנוֹ שֶׁל קַל וְחֹמֵר הַבְּטָה וְהַסְתַּכְלוּת אֲסוּרָה, ה' יִצְיָלְנוּ...

חֲמוֹר עֲנִין הַצְּנִיעוּת

כְּאֲמֹר לְעֵיל, בַּתְּקוּפָה הַזֶּה רָאוּי מְאֹד לְהַתְּחַזֵּק בְּעֲנִיּוֹת קְדוּשָׁה וְטְהָרָה, עַל כֵּן רָאוּי לְעוֹרֵר מְעַט עַל עֲנִין צְנִיעוּת הַנָּשִׁים, וְכָל אֶחָד לְלַמֵּד לְבָנָיו בֵּיתוֹ אֶת הַדֶּרֶךְ הַרְאוּיָה לְעַם יִשְׂרָאֵל קְדוּשִׁים וְטְהוּרִים.

רֵאשִׁית, יְסוּד גֵּדֵר צְנִיעוּת הָאִשָּׁה הוּא הַיְשִׁיבָה בְּבֵית, כְּמֵאֲמַר דְּוֹד הַמְּלִיךְ (תַּהֲלִים מַה, י"ד): "כָּל כְּבוֹדָה בַּת מְלִיךָ פְּנִימָה", שֶׁלֹּא תִסְתַּבֵּב בַּחוּצוֹת וְתִתְרָאָה בְּפָנָיו בְּנֵי אָדָם.

וּמִסְכָּם הָרַב שְׁבַמְקוּם סַפְנָה לְאָם, וְדָאֵי הוֹרְגִים אֶת הָעֵבֶר מִדִּין 'רִוְדָף' כְּאֲמֹר. הֵן אָמַת שְׁהֵלָא לְפִי דַעַת הַפּוֹסְקִים שֵׁישׁ אֲסוּר תּוֹרָה בְּהַפְּלֵת הָעֵבֶר, לְכַאוּרָה אֵין לְסַמְךָ עַל חוֹת דַּעַת הָרוֹפְאִים בְּזֶה, וּכְמוֹ שְׁכַתְּבַת הַנּוֹדַע בִּיהוּדָה (קַמָּא יו"ד ס"י מ"ט) דְּבַאֲסוּר דְּאוּרִיתָא אֵין לְסַמְךָ עַל עֵדוּת הָרוֹפְאִים. עֵין שָׁם. אִף עַל פִּי כּוֹן, כּוֹתְבַת מֶרְן זִיע"א שְׁלַעֲנִינְנוּ יֵשׁ כְּמָה סְנִיפִים לְהַקֵּל:

א. בְּצִיּוֹר שְׂשֵׂאֵלָה לְרוֹפֵא אַחַר שֶׁלֹּא בְּפָנָיו הָרוֹפֵא הִרְאִישׁוֹן וְגַם הוּא אוֹמֵר שֵׁישׁ חֲשַׁשׁ סַפְנָה בְּדַבֵּר נִרְאָה שֵׁישׁ לְהַקֵּל וְלְסַמְךָ עַל עֵדוּת הָרוֹפְאִים אֲפִילוֹ בְּדִין תּוֹרָה. וּכְעֵין מַה שְׂאֵמְרוּ בְּגִטִּין (י"ט, ב) שְׂכַפְאֶשׁר הִנֵּה מַגִּיעַ לְרַב פְּפָא 'שְׂטָרָא פְּרָסָאָה' (שְׂטָר שֶׁל עַרְכָּאוֹת בְּשַׁפָּה הַפְּרִסִית שְׂאֵין יוֹדַע לְקִרוֹתוֹ) וְהָיוּ שְׁנֵי כּוֹתִים מְקַרְיָאִים לוֹ אֶת תְּכֵנוּ זֶה שֶׁלֹּא בְּפָנָיו זֶה בְּמִסִּיחַ לְפִי תַמּוֹ' - הִנֵּה גּוֹבָה אֶת הַשְּׂטָר מִנְכֻסִים מְשַׁעֲבָדִים.

ב. צְרוּף דַּעוֹת הַפּוֹסְקִים שְׂאֲסוּר הַפְּלָה מְדַרְבְּנָן, וּבַפְּרִט כְּאֲשֶׁר עֲדִין לֹא מְלָאוּ לְעֵבֶר ג' חֲדָשִׁים, וְדָאֵי אֵין אֲסוּר מִן הַתּוֹרָה בְּזֶה, שְׂאֵין הַכֶּרֶת עֵבֶר בְּפָחוֹת מִג' חֲדָשִׁים (יְבֻמוֹת לו, א. וּבְנֵדָה ת, ב). וְנִמְצָא כְּאֵן סַפְק סְפִיקָא - שְׂמָא הִלְכָה כְּמֵאֵן דְּאֵמַר שְׂהַמְתַּת עֵבֶר מְדַרְבְּנָן, וְאִם תְּמַצִּי לֹמַר שֶׁהוּא מִן הַתּוֹרָה, שְׂמָא בְּפָחוֹת מִג' חֲדָשִׁים אֵינוֹ אֵלֵא מְדַרְבְּנָן, וְאִם כֵּן יֵשׁ לְהַתִּיר.

וְהֵן אָמַת כִּי גַם בְּפַעֲלַת הַהַפְּלָה עֲצָמָה נִגְרַמַת סַפְנָה לְאָם, שְׂהָרִי כָּל מַפְּלַת בְּחֻזְקַת סַפְנָה (ר"א ש' ור"ן יומא פג, א בשם הרמב"ן), וְאִם כֵּן מֵאִי חֲזִית לְסַפְּן אֶת הָאִם עַתָּה וְלְהַפִּיל גַּם הָעֵבֶר בְּגִלְל סַפְנַת הַלִּידָה? כְּבַר הָאֲרִיף בְּזֶה בְּשׁו"ת בֵּית שְׁלֵמָה (חַחו"מ ס"י קלב). וְסִיָּם, וּמְכַל מְקוּם אִם הִיא אוֹמֵרֶת שְׂמַרְגִּישָׁה וְיִוְדַעַת בְּעֲצָמָה שְׂאֵין הַהַפְּלָה סַפְנָה לָהּ כְּמוֹ הָעֵבֶר וְהַלִּידָה, אֲפֹשֶׁר שְׂנֵאֲמַר בְּזֶה "לֵב יוֹדַע מֵרַת נַפְשׁוֹ", וְשׁוֹמְעֵין לָהּ אִם רְצוּנָה בְּכָף.

פְּרִשְׁת שְׁמוֹת

"ועל כן צריכה האשה להיות צנועה בנרְכָתֵי הבית, ואם תעשה כן מה כְּתוּב? "בְּנִיָּה כְּשִׁתְּלִי זִיתִים סְבִיב לְשִׁלְחָנְךָ", מהו כְּשִׁתְּלִי זִיתִים? מה זִית זה בין בַּחֲרָף בֵּין בְּקִיץ אֵינוּ מְשִׁלֵּף עָלָיו וְתָמִיד נִמְצָא בּוֹ חֲשִׁיבוֹת יָתֵר עַל שְׂאֵר הַעֲצִים - כֵּן בְּנִיָּה יִתְעַלּוּ בְּחֲשִׁיבוֹת יָתֵר עַל שְׂאֵר בְּנֵי הָעוֹלָם, וְלֹא עוֹד אֲלֵא שְׁבַעֲלָה מִתְבָּרָךְ בְּכָל בְּבִרְכוֹת שְׁלֹמֶעֱלָה בְּבִרְכוֹת שְׁלֹמֶטָה בְּעֵשֶׂר בְּבָנִים וּבְבָנֵי בָנִים. זֶה שְׂאֵמֵר הַפְּתוּב 'הִנֵּה כִּי כֵן יִבְרָךְ גְּבֹר יִרְא ה'...". עַד כֵּאן לְשׁוֹן הַזֶּהֱרָר.

וְכֵן מְסַפֵּר בְּגִמְרָא (יומא מז, א) עַל הַצְּדִקָּת קַמְחִית: "תָּנוּ רַבָּנָן: שְׁבַעֲהָ בָנִים הָיוּ לָהּ לְקַמְחִית וְכָלֵן שְׁמָשׁוּ בְּכַהֲנָה גְדוּלָה. אָמְרוּ לָהּ חֲכָמִים: מָה עֲשִׂית שְׁזַכִּית לְכָךְ? - אָמְרָה לָהֶם: מִיָּמֵי לֹא רָאוּ קוֹרוֹת בֵּיתִי קָלְעֵי שְׁעָרַי".

גַּם אֶת הַבְּנוֹת הַרְנוּקוֹת רְאוּי לְלַמֵּד, שֶׁהֵגַם שְׁהוֹלְכוֹת בְּלֹא כְּסוּי הָרֹאשׁ, לֹא תִפְּוֹרְנָה אֶת שְׁעָרָן בְּאִפְסָן הַמּוֹשֵׁף, אֲלֵא יִקְלְעוּ אוֹתוֹ אוּ יִאֲסְפוּהוּ.

לְעַנְיַן הַהֲלִיכָה בַּפֶּאֶה נְכָרִית - פְּדוּעַ רַבָּנוּ הַגְּדוֹל מֵרֵן הַגְּאוּן רַבִּי עוֹבְדָהּ יוֹסֵף זַ"ל (ע"י יב"א ח"ה אה"ע ה') הִיָּה מְתַרְיַע הַשֶּׁכֶם וְהַעֲרַב שְׂאֵסוֹר בְּהַחֲלֵט לְאִשָּׁה לִילָף בַּפֶּאֶה נְכָרִית. וְכֵן דַּעַת הַחֲזוֹן אִישׁ וְהַסְטִיפֶלֶר וְהַרַב מְבָרִיֶּסֶק זְצוּק"ל לְאֵסֵר בְּהַחֲלֵט פֶּאֶה נְכָרִית. וְמָה שְׁהַתִּירוּ מִקְצַת פּוֹסְקֵי אֲשֶׁכְּנֹנוּ מִלְּפָנִים לִילָף בַּפֶּאֶה נְכָרִית, כְּכָר בְּאֵר הָרַב שְׁפָל זֶה נֶאֱמַר בִּיחֶס לְפִאוֹת שֶׁל יְמִיָּהֶם שֶׁהָיוּ נִרְאוֹת כְּמוֹ אֲנִיצֵי קֶשׁ וּפְשֶׁתָן, וּכְוֹדָאֵי שְׁאִין הַכְּנָנָה לְפִאוֹת שֶׁל יְמִינוֹ הַנִּרְאוֹת כְּשֶׁעַר טְבַעֵי לְחִלוּטִין, וְאֵף בִּיחֶס לְפִאוֹת הַיְשָׁנוֹת הָיוּ פּוֹסְקִים רַבִּים שְׂאֵסְרוּ, אִם כֵּן מָה נֶעַן אֲנִי אֲבַתְרִייהוּ.

וְעַל כָּל פָּנִים אֲצַל הַסְּפָרְדִים וְדָאֵי שֶׁהַדְּבָר אֵסוֹר בְּתַכְלִית הָאֵסוֹר, וַיֵּשׁ לְעוֹדֵד בְּעַנְיַן זֶה כָּל אִשָּׁה וְאִשָּׁה שֶׁתַּטֵּשׁ אוֹתוֹ אֲבִינָר לְבוֹשׁ, שֶׁהוּא 'כְּלֵי אֲמָנוֹתוֹ שֶׁל הַיֵּצֵר הָרַע' כְּפִשׁוּטוֹ מִמֶּשׁ, וְתָשׁוּב לְדַרְכֵי וּמְנַהֲגֵי אֲמוֹתֵינוּ

וּמְצָאנוּ שְׂרַבּוֹתֵינוּ הִחְמִירוּ מְאֹד בְּאֵסוֹר זֶה שֶׁל הַתְּקַרְבוֹת בֵּין גְּבָרִים לְנָשִׁים, וְכִלְשׁוֹן מֵרֵן בְּשִׁלְחָנוּ הַטְּהוֹר (אבה"ע כא, א) "צָרִיף אָדָם לְהַתְּרַחֵק מִהַנָּשִׁים מְאֹד מְאֹד", וְלֹא בְּכַדֵּי נִקְט מֵרֵן אֶת הַלְשׁוֹן 'מְאֹד מְאֹד' - אֲלֵא כְּדֵי לְהַזְהִיר עַל הַתְּרַחֵקָה מִן הַנָּשִׁים, וְלְהוֹרוֹת וּלְעוֹרֵר כְּמָה עֲנִינָה חֲמוֹר.

וְכֵן אָמְרוּ חַז"ל (ברכות סא, א): "כָּל הַמְּסַתְּכָל בְּאֲצִבַּע קֶטְנָה שֶׁל אִשָּׁה אֵף עַל פִּי שֵׁיֵשׁ בּוֹ תוֹרָה וּמִצְוֹת כְּמֹשֶׁה רַבָּנוּ לֹא יִנָּקָה מִדִּינָה שֶׁל גִּיהֶנָם". וְכַשֵּׁם שֶׁהָאִישׁ מִצְוָה שְׁלֹא לְהַבִּיט בְּאִשָּׁה, כֵּן הָאִשָּׁה מִצְוָה לְהִסְתִּיר עֲצָמָה כְּמָה שְׂאֵפְשֶׁר וְלְהַתְּפַלֵּל שְׁלֹא תִכְשִׁיל אֲנָשִׁים חֹס וְשָׁלוֹם, כְּפִי שֶׁהַתְּפַלֵּל אוֹתָהּ אִשָּׁה (סוטה כב, א) "יְהִי רְצוֹן שְׁלֹא יִכְשְׁלוּ בִּי בְנֵי אָדָם".

צְנִיעוֹת שְׁעַר הָרֹאשׁ

אֵסוֹר גְּלוּי רֹאשׁ הָאִשָּׁה בְּרִשׁוֹת הַרַבִּים, מְקוֹרוֹ טְהוֹר מְדַבְּרֵי הַגְּמְרָא (כתובות עב, א): "רֹאשָׁה פְּרוּעַ דְּאוֹרִיתָא הִיא! דְּכְתִיב: וּפְרַע אֶת רֹאשׁ הָאִשָּׁה, וְתָנָא דְּבִי רַבִּי יִשְׁמַעְלָל: אֲזַהֲרָה לְבָנוֹת יִשְׂרָאֵל שְׁלֹא יֵצְאוּ בְּפְרוּעַ רֹאשׁ". אֲמָנָם רַבּוֹתֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים הִדְגִישׁוּ אֶת חֲשִׁיבוֹת כְּסוּי הָרֹאשׁ בֵּין כְּתִלֵי הַבַּיִת, וְאֵף עַל פִּי שְׁמַעְקָר הַדִּין מִתָּר, הָרִי עַל פִּי הַקְּבֵלָה אֵסוֹר הַדְּבָר, וְהַזֶּהֱרָה הַקְּדוֹשׁ הִחְמִיר בְּזֶה מְאֹד.

וְכֵן אִיתָא בְּזֶהֱרָה הַקְּדוֹשׁ (נשא קכה, א בַּתְּרוּגוֹם): "אָמַר רַבִּי חֲזַקִּיָּה תְּבוּא מְאָרָה עַל זֶה הָאִישׁ שְׁמִינִיחַ לְאִשְׁתּוֹ שְׁיִרְאָה מְשַׁעְרוֹת רֹאשָׁה הַחוּצָה, וְזֶה אֶחָד מֵעֲנִינֵי הַצְּנִיעוֹת שְׁבַבִּית. וְהָאִשָּׁה שְׁמוּצִיָּאָה מְשַׁעְרוֹת רֹאשָׁה הַחוּצָה לְהַתְּקַשֵּׁט בְּהֵן גּוֹרְמַת עֲנִיּוֹת לְבַיִת, וְגוֹרְמַת לְבְּנֵיהָ שְׁלֹא יְהִיוּ חֲשׁוּבִים בְּדוֹרָם, וְגוֹרְמַת לְרוּחַ טְמֵאָה שֶׁתִּשְׁרָה בְּבַיִת... אָמַר רַבִּי יְהוּדָה שְׁעַר הָרֹאשׁ שֶׁל הָאִשָּׁה שְׁמַתְגַּלָּה גוֹרָם לְשַׁעַר אַחַר לְהַתְּגַלּוֹת וּלְפָגַם בָּהּ - עַל כֵּן צָרִיכָה הָאִשָּׁה שְׂאֵפְלוּ קוֹרוֹת בֵּיתָה לֹא יִרְאוּ שְׁעָרָה אַחַת מְשַׁעְרוֹת רֹאשָׁה...".

פְּרִישַׁת שְׁמוֹת

טוב ולספק פרות עֲרֵבִים [כְּלִשׁוֹן הַפְּסוּק (משלי כו, יח) נִצַּר תֵּאֱנֶה יֹאכֵל פְּרִיָּה] - כֶּף אָדָם שְׁנוֹצֵר אֶת פִּי, מְבִיא לִידֵי תוֹצְאוֹת חִיּוּבִיּוֹת, שֶׁתְּפִלּוֹתָיו וּבִקְשׁוֹתָיו עוֹלוֹת לְרָצוֹן.

צְנִיעוּת הַלְבוּשׁ

שְׁמֶלֶת הָאִשָּׁה צְרִיכָה לְהִגִּיעַ עַד אַחֲרֵי הַכַּרְפִּים וּלְמַטָּה, שֶׁגַם בְּזִמְנֵי וְשִׁיבְתָהּ תִּהְיֶה בְּצְנִיעוּת רְבָה, וְכָל שֶׁכֵּן שְׁלֵא תִלְךָ בְּחֻצָאִית קֶצְרָה אוֹ שְׁסוּעָה וְכוּ' וְכוּ'.

וְהִיא אוֹמֵר הָאֲדָמוֹר הַקְּדוֹשׁ וְהַטְּהוֹר רַבִּי אֶלְעָזָר אַבִּיחֻצִּירָא זִיעָ"א, הֲלֹא בְּמִצְרַיִם נִצְטוּוּ יִשְׂרָאֵל (שְׁמוֹת ג, כב) "וְשִׂאֵלָה אִשָּׁה מִשְׁכַּנְתָּהּ וּמִגֵּרַת בֵּיתָה כְּלֵי כֶסֶף וְכֵלֵי זָהָב וְשִׁמְלַת וְשִׁמְתָם עַל בְּנֵיכֶם וְעַל בְּנֹתֵיכֶם". וְיֵשׁ לְדַקְדָק לְמָה כְּתוּב 'וְשִׁמְתָם עַל בְּנֵיכֶם וְעַל בְּנֹתֵיכֶם', הֲיֵה צְרִיךְ לְהִיּוֹת כְּתוּב 'וּלְבִשְׁתֶּם אוֹתָם'? אֲלֹא הַגּוֹיּוֹת הַמִּצְרַיִתִּים הָיוּ לּוֹבְשׁוֹת בְּגָדִים קְצָרִים וְחֲשׂוּפִים, אִם כֵּן בְּגַד שֶׁל מִצְרַיִת בְּגִיל עֲשָׂרִים - יְכוּלָה לְלָבֵשׁוּ בֵּת יִשְׂרָאֵל בְּגִיל עֶשֶׂר, וְלִכֵּן נֶאֱמַר 'וְשִׁמְתָם עַל בְּנֵיכֶם וְעַל בְּנֹתֵיכֶם' עַל הַבְּנוֹת אֶפְשָׁר, אֲבָל לְגִדּוּלוֹת אֵין לְלָבֵשׁ בְּגָדִים אֱלוֹ.

גַּם הַהוֹלָכָה בְּחֻצָאִית צְנוּעָה, פְּעָמִים יְכוּלָה לְהִגִּיעַ לִידֵי מִצְבַּב שֶׁל חֶסֶר צְנִיעוּת פְּאֶשֶׁר מִתְּכּוֹפֶפֶת לְהָרִים חֶפֶץ מִן הַקְּרַקַע וְכַדוּמָה. וְיָדוּעַ מָה שֶׁשֶּׂאֵל בְּעַז עַל רוּחַ הַמּוֹאֲבִיָּה 'לְמִי הַנְּעִרָה הַזֹּאת' (רוּחַ ב, ה) וּפִירֵשׁ רַש"י, שֶׁרָאָה בָּהּ מִדַּת הַצְּנִיעוּת שֶׁאֶסְפָּה שְׁבָלִים, עוֹמְדִים מְעֻמָּד וְשׁוֹכְבִים מִיֵּשֵׁב, כְּדֵי שְׁלֵא תִשְׁחָה.

שְׁרוּוֹלֵי הַחֻלְצָה צְרִיכִים לְכַסּוֹת הַזְּרוּעוֹת עַד אַחֲרֵי הַמַּרְפֵּק. וְאִם הַזְּרוּעוֹת מְגֻלוֹת הָרִי זוֹ דֶרֶךְ פְּרִיצוֹת. וְכֵן שְׁרוּוֹלִים רְחִיבִים מְדֵי אֵינָם דֶּרֶךְ צְנִיעוּת (שׁו"ת יביע אמר חלק ו). וְיֵשׁ צְדָקְנִיּוֹת הַנוֹהֲגוֹת לְכַסּוֹת אֶת כָּל אֲרֶךְ הַיָּד עַד קְרוֹב לְכַף הַיָּד (עֵין בְּבֵא קַמָּא מַח, א), וּבְזִכּוֹת זֶה זִכּוֹת לְבָנִים צְדִיקִים.

הַבְּגָד סְמוּךְ לְצִוָּאָר יִהְיֶה סְגוּר בְּאֶפֶן שְׁלֵא יִתְגַּלֶּה הַגּוּף לְמַטָּה. וְהַסִּימָן הוּא שֶׁיִּהְיֶה סְגוּר

הַצְּדָקְנִיּוֹת, שֶׁבְזִכּוֹת צְנִיעוּתָן זְכוּ לְסִיעֶתָא דְשָׁמַיָא בְּכָל מַעֲשֵׂיהֶן.

צְנִיעוּת הַדְּבוּר

צְנִיעוּת הַדְּבוּר - הִיא תְּנַאי מְקֻדָּם לְאֶפְנֵי צְנִיעוּת אַחֲרִים, רַבְּנוּ יְהוּדָה הַחֲסִיד בְּעַל 'סִפְרֵי חֲסִידִים' (ס"ו ש"נ) בְּהַסְבִּירוֹ אֶת שְׁבַע הַנְּקֻדוֹת הַמְּאֻפְּיָנוֹת אִשָּׁה צְנוּעָה - מוֹנֶה 'לְשׁוֹן רְבָה' כְּמֻאֲפֵינָן רֵאשׁוֹן. הַפְּסוּק הַמְּתָאָר אֶת 'אִשְׁתַּחֲמִיל' אוֹמֵר: "פִּיָּה פִּתְחָה בְּחֻכְמָה וְתוֹרַת חֶסֶד עַל לְשׁוֹנָה" (משלי לא, כו) - כְּדֵי לְהַנְחִיל דְּבָרִים אֱלוֹ לְאַחֲרִים חֲיִבַת לְהִיּוֹת לְשׁוֹנָה דְּגָמָה הַמְּקַרְנֶה טֶהֱרַ וְחֶסֶד. עַל כֵּן צְרִיךְ לְשִׁים לֵב לְדְבוּרָן שֶׁל בְּנוֹת הַבַּיִת וּלְהַרְגִּילן כְּמָה שֶׁאֶפְשָׁר לְהַמְנִיעַ מִדְּבוּר בְּלִשׁוֹן רְחוּבִית שְׁאִינָה מִתְּאִימָה לְבְנוֹת יִשְׂרָאֵל טְהוֹרוֹת.

אִשָּׁה הַשׁוֹמְרַת אֶת פִּיָּה מִשְׁפָּה שְׁאִינָה רְאוּיָה וּמִדְּבוּרֵי נְבוּל פֶּה וְכַדוּמָה, הַתְּפִלוֹת שֶׁהִיא מִתְּפַלֵּלַת עוֹלוֹת לְרָצוֹן יוֹתֵר, הוֹאִיל וּנְאֻמֹּרוֹת הֵן בְּפֶה טְהוֹר. ה'חֶפֶץ חַיִּים' אוֹמֵר, שֶׁכְּאֶשֶׁר מְגִישִׁים לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ יֵין בְּגִבֵּיעַ שְׁאִינוֹ נָקִי - לֹא זֶה בְּלִבְד שֶׁהֵינֵן לֹא יִתְקַבֵּל לְרָצוֹן, אֲלֹא לְהַפֵּךְ, הַדְּבָר יִכְעִיס מְאֹד אֶת הַמֶּלֶךְ, כֶּף גַּם הַתְּפִלוֹת וְהַתְּהַלִּים שֶׁאֵנוּ אוֹמְרִים חֲיִבִים לְהִיּוֹת מְגִישִׁים בְּפֶה נָקִי, כְּאֶשֶׁר הֵם יוֹצְאִים מִפֶּה שְׁכֻנָּה, ה' יִתְבָּרֵךְ יִשְׁמַח בָּהֶם, יִפִּיק בְּמַהְרָה אֶת רָצוֹן הַמִּתְפַּלֵּל וְיַעֲנֶה לְבִקְשָׁתוֹ.

כְּתוּב בְּסִפְר 'עֵז וְהָדָר לְבוֹשָׁה' (ע"מ 185): דוּד הַמֶּלֶךְ אוֹמֵר בְּתֵהִלִּים (לד, יד) "נִצַּר לְשׁוֹנֵךְ מִרְע". לְכַאוּרָה הַפְּסוּק מִשְׁתַּמֵּשׁ בְּכַטוּי לֹא מְצוּי "נִצַּר" בְּמִקּוֹם הַמֶּלֶה הַמְּקַבֵּל יוֹתֵר - "שְׁמֹר". הַסִּפָּה לְכֶף הִיא, מִשׁוּם שֶׁהַמֶּלֶה 'שְׁמֹר' מִתְּיַחֶסֶת לְשִׁמְרָה עַל מִשְׁהוֹ יִקָּר כְּגוֹן כֶּסֶף חֶפֶץ יִקָּר וְכַדוּמָה שֶׁאֵם לֹא יִשְׁמְרוּ עֲלָיו הוּא עָלוּל לְהֵאָבֵד, אוֹלָם כְּתוֹצְאָה מִהַשְׁמִירָה לֹא יְחוּל בּוֹ שׁוּם שְׁפוּר חִיּוּבִי. בְּנִגּוּד לְכֶף הַמֶּלֶה 'נִצַּר' - מִתְּיַחֶסֶת לְשִׁמְרָה הַמְּנִיכָה תוֹצְאֹת חִיּוּבִיּוֹת, כְּגוֹן שְׁמִירָה עַל עֵץ פְּרִי מִפְּנֵי נְזֻקִים שׁוֹנִים, שְׁמִירָה הַגּוֹרְמַת לְעֵץ לְהִתְפַּתַּח יוֹתֵר

פְּרִשְׁת שְׁמוֹת

עד שתי העצמות שבצדי הצואר. ומְהַעֲרַף עַד הַחֲלִיָּה הָרֵאשׁוֹנָה שֶׁבְּעַמּוּד הַשְּׁדֵרָה.

אָסוּר לְאִשָּׁה לְלַבֵּשׁ שְׁמָלוֹת אֲדָמוֹת אוֹ מְשֻׁנוֹת הַמוֹשְׁכוֹת לֵב לְהִסְתַּפֵּל בָּהֶן, וְכֵן בְּקִשׁוּטִים וּשְׂאָר בְּגָדִים לֹא תִתְבַּלֵּט לְמִשְׁךָ הָעֵינַן. וְכֵן לֹא תִלְבַּשׁ בְּגַד הַדּוּק לַגּוֹף שֶׁמִּבְּלִיט הָאֵיבָרִים. לְכֵן הַחֲלִיצָה צְרִיכָה לְהִיּוֹת קְלוּשָׁה וְרַחְבָּה שְׁלֹא תִבְלִיט עֲצָמָה. וְזוֹ הַסְּפָה שְׁאֵמוֹתֵינוּ הַקְּדוֹשׁוֹת הֵיוּ לוֹבְשׁוֹת בְּגַד עֲלִיוֹן, מְעִיל וְכִיּוֹצֵא בְּזָה, מְטַעֲמֵי צְנִיעוֹת שְׁלֹא לְהִבְלִיט הָאֵיבָרִים (עֵין בְּרִכּוֹת י:).

פְּרִיטֵי הַלְכוֹת צְנִיעוֹת רַבִּים הֵם, וְלֹא מְנִינֵי כָּאֵן אֶת כָּלָם - וּבִבְדָאֵי כָּל מִי שֶׁיִּרְאֶת שְׂמִים נִגְעָה בְּלִבּוֹ יִרְאֶה לְנִכּוֹן לְלַמַּד אֶת כָּל פְּרִיטֵי דֵינֵי וְתַקְנוֹת הַצְּנִיעוֹת, כְּפִי הַמוֹפִיעַ בְּסִפְרֵי הַהֲלָכָה וְהַפּוֹסְקִים בְּזָה - וַיִּשֶׂם אוֹתָם בְּבֵיתוֹ בְּבַחֲיִנַת 'בְּזָה רְאָה' - וְקָדַשׁ. וּמִבְּטָח לוֹ כִּי הַקְּב"ה יִרִיק עֲלָיו שֶׁפַע עַד בְּלִי דֵי לוֹ וְלִבְנֵי מִשְׁפַּחְתּוֹ בְּכָל הָעֲנִינִים.

כְּמוֹכֵן שֶׁהַפְּתָעָה רַבָּה אַחְזָה אֶת הָעֶשִׂיר בְּרֵאוֹתוֹ אֶת הָאֲדָמוֹ"ר בְּכַבּוּדוֹ וּבְעַצְמוֹ עוֹמֵד עַל מַפְתָּן דְּלִתּוֹ, וּמֵיֵד בְּקֶשׁ מְהָרֵב וּמִהִמְשַׁמֵּשׁ לְהַפְּנֵס לְבֵיתוֹ הַמְּהַדָּר וְלִשְׁבֵּת, נִכְנָסוּ הָאֲדָמוֹ"ר וּמִשְׁמָשׁוּ וַיִּשְׁבוּ, הָעֶשִׂיר הַגִּישׁ לְפָנֵיהֶם פְּרוֹת אִף הֵם לֹא אָכְלוּ כְּלוּם, הָאֲדָמוֹ"ר יָשַׁב מְהַרְהֵר כָּל הָעֵת, וְאַחַר כְּאַרְבַּע דְּקוֹת קָם לְעֵבֵר הַדְּלָת... כְּמוֹכֵן שֶׁהַפְּתָעָה רַבָּה אַחְזָה אֶת הָעֶשִׂיר בְּרֵאוֹתוֹ אֶת הָאֲדָמוֹ"ר בְּכַבּוּדוֹ וּבְעַצְמוֹ עוֹמֵד עַל מַפְתָּן דְּלִתּוֹ, וּמֵיֵד בְּקֶשׁ מְהָרֵב וּמִהִמְשַׁמֵּשׁ לְהַפְּנֵס לְבֵיתוֹ הַמְּהַדָּר וְלִשְׁבֵּת, נִכְנָסוּ הָאֲדָמוֹ"ר וּמִשְׁמָשׁוּ וַיִּשְׁבוּ, הָעֶשִׂיר הַגִּישׁ לְפָנֵיהֶם פְּרוֹת אִף הֵם לֹא אָכְלוּ כְּלוּם, הָאֲדָמוֹ"ר יָשַׁב מְהַרְהֵר כָּל הָעֵת, וְאַחַר כְּאַרְבַּע דְּקוֹת קָם לְעֵבֵר הַדְּלָת...

הָעֶשִׂיר שְׁלֹא הַבִּין אֶת פֶּשֶׁר הַתְּנַהֲגוֹת הָאֲדָמוֹ"ר, שְׁאָלוֹ: "לֹאִיזָה צָרָךְ כְּבוֹדוֹ כָּא לְבֵיתִי?" אָמַר לוֹ הָאֲדָמוֹ"ר: "חַז"ל אָמְרוּ 'כָּשֶׁם שֶׁמְצָוָה לוֹמַר דְּבַר הַנְּשַׁמֵּעַ כֶּף מְצָוָה שְׁלֹא לוֹמַר דְּבַר שְׂאִינוֹ נִשְׁמָע', תָּמָה הָעֶשִׂיר וְאָמַר: "וּמִנֵּינ לְרַבִּי שְׁלֹא אֶשְׁמָע?", הָשִׁיבוּ הָאֲדָמוֹ"ר: "אֲנִי יוֹדַע שְׂאִתָּה לֹא תִשְׁמָע", וְהַחֵל לְהַתְקַדֵּם לְעֵבֵר הַיְצִיאָה. הָעֶשִׂיר הַנְּבוֹךְ הַתְּבִישׁ מִן הַדְּבָרִים, וְאָמַר: "בְּכָל אַפֵּן אֲנִי מִפְּצִיר בְּכַבּוּדוֹ לְהִשְׁמִיעַ אֶת דְּבָרֵינוּ", קָרְטוּב שֶׁל סִקְרָנוֹת נִמְהַל בְּקוֹלוֹ...

אֲחֵר דֵּין וּדְבָרִים חִזַּר הָאֲדָמוֹ"ר לְמִקְוָמוֹ, וְאָמַר לְעֶשִׂיר: "אֲלִמְנָה אַחַת מִטְּפֵלַת בְּשִׁשָּׁה יְתוּמִים רַבִּים בָּאָה לְפָנַי בּוֹכָה בְּדַמְעוֹת, אוֹתָהּ אֲלִמְנָה חִיבַת סְכוּם כֶּסֶף לְבִנְךָ שֶׁתַּחַת נְהוּלָךְ, וּמִכֵּינֵן וְאִין לָהּ לְשֵׁלֵם אֶת חוֹבוֹתֶיהָ - הַבִּנְךָ שׁוֹלַח אֵלֶיהָ מִדֵּי חֲדָשׁ מִכְתָּבֵי אִיוִם, וְאַחֲרוֹן הַגְּדִיל שֶׁנִּשְׁלַח אֵלֶיהָ מִכְתָּב בּוֹ הַתְּרָאָה, כִּי אִם לֹא תִשְׁלַם חוֹבָהּ יִמְכַר בֵּיתָהּ הַקָּטָן וְהִיא וַיְלָדֶיהָ יִזְרְקוּ לְרַחוּב, כָּל זֹאת נִעֲשֶׂה בְּחַתִּימָתְךָ". הַמְּנַהֵל הַנְּבוֹךְ הַחֵל לְהַצְטַדֵּק כִּי אֵלּוּ הַנְּהָלִים שֶׁל הַבִּנְךָ כְּלִפֵּי הַחֲיִבִּים, וְאִין לוֹ הַרְבֵּה מִה לְעֲשׂוֹת בְּנִדּוֹן וְכוּ' וְכוּ'. הָאֲדָמוֹ"ר הִקְשִׁיב לְדְבָרֵים, נֶאֱנַח וְאָמַר: "אֲכֹן, חֲטָאתִי, לֹא שִׁמְעֵתִי לְדְבָרֵי חַז"ל הַאוֹמְרִים כִּי אִין לוֹמַר לְאָדָם דְּבַר שְׂאִינוֹ נִשְׁמָע", וְהַתְּחִיל שׁוֹב לְלַכֵּת לְכוּוֹן הַיְצִיאָה...

אָסוּר לְאִשָּׁה לְלַבֵּשׁ שְׁמָלוֹת אֲדָמוֹת אוֹ מְשֻׁנוֹת הַמוֹשְׁכוֹת לֵב לְהִסְתַּפֵּל בָּהֶן, וְכֵן בְּקִשׁוּטִים וּשְׂאָר בְּגָדִים לֹא תִתְבַּלֵּט לְמִשְׁךָ הָעֵינַן. וְכֵן לֹא תִלְבַּשׁ בְּגַד הַדּוּק לַגּוֹף שֶׁמִּבְּלִיט הָאֵיבָרִים. לְכֵן הַחֲלִיצָה צְרִיכָה לְהִיּוֹת קְלוּשָׁה וְרַחְבָּה שְׁלֹא תִבְלִיט עֲצָמָה. וְזוֹ הַסְּפָה שְׁאֵמוֹתֵינוּ הַקְּדוֹשׁוֹת הֵיוּ לוֹבְשׁוֹת בְּגַד עֲלִיוֹן, מְעִיל וְכִיּוֹצֵא בְּזָה, מְטַעֲמֵי צְנִיעוֹת שְׁלֹא לְהִבְלִיט הָאֵיבָרִים (עֵין בְּרִכּוֹת י:).

פְּרִיטֵי הַלְכוֹת צְנִיעוֹת רַבִּים הֵם, וְלֹא מְנִינֵי כָּאֵן אֶת כָּלָם - וּבִבְדָאֵי כָּל מִי שֶׁיִּרְאֶת שְׂמִים נִגְעָה בְּלִבּוֹ יִרְאֶה לְנִכּוֹן לְלַמַּד אֶת כָּל פְּרִיטֵי דֵינֵי וְתַקְנוֹת הַצְּנִיעוֹת, כְּפִי הַמוֹפִיעַ בְּסִפְרֵי הַהֲלָכָה וְהַפּוֹסְקִים בְּזָה - וַיִּשֶׂם אוֹתָם בְּבֵיתוֹ בְּבַחֲיִנַת 'בְּזָה רְאָה' - וְקָדַשׁ. וּמִבְּטָח לוֹ כִּי הַקְּב"ה יִרִיק עֲלָיו שֶׁפַע עַד בְּלִי דֵי לוֹ וְלִבְנֵי מִשְׁפַּחְתּוֹ בְּכָל הָעֲנִינִים.

מִצּוֹת הַתּוֹכַחָה - בְּשׁוּם שְׁכָל וּבְדַרְכֵי נַעַם כְּשֶׁאֲנוּ מְדַבְּרִים עַל כֵּךְ שֶׁצָּרִיךְ הָאָדָם לְהוֹכִיחַ אֶת בְּנֵי בֵיתוֹ עַל עֲנֵינֵי הַצְּנִיעוֹת, רְאוּי לְרַעַת שְׁפָדֵי לְהַשִּׁיג תּוֹעֲלַת מִן הַתּוֹכַחָה, צָרִיךְ לְהוֹכִיחַ בְּנַחַת בְּשׁוּם שְׁכָל, בְּאִפְּן הַנְּשַׁמֵּעַ וּבְדַרְכֵי נַעַם. וְיִוְתַר מֵאֲשֶׁר יִגְנֶה וְיִוֹכִיחַ אֶת בְּנֵי בֵיתוֹ בְּרֵאוֹתוֹ עֲנֵינֵן שְׁלֹא כְּדֶרֶךְ הַצְּנִיעוֹת, יִשְׁתַּדֵּל לְשַׁבֵּת וְלְהַדְּגִישׁ אֶת מַעֲלָתָם כְּאֲשֶׁר רוֹאֶה אִיזָה עֲנֵינֵן טוֹב וְהַתְּחַזְּקוֹת בְּלְבוּשׁ, וְכִף יִהְיוּ דְבָרָיו נִשְׁמָעִים וּמִתְקַבְּלִים מִתּוֹךְ אֲהָבָה. וּבְמִסְכַּת שְׁבַת (פ"ב) אָמְרוּ: שְׁלֹשָׁה דְבָרִים צָרִיךְ אָדָם לוֹמַר בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ עֲרַב שְׁבַת עִם חֲשֻׁכָה, עֲשֶׂרְתָּן? עֲרַבְתָּן? הַדְּלִיקוּ אֶת הַנֵּר! וּבְגִמְרָא שָׁם (דף לז, א): 'צָרִיךְ לְמִימְרִינְהוּ בְּנִיחוּתָא, כִּי הֵיכִי דְלִיקְבְּלִינְהוּ מִינְיָה'.

וּמַעֲשֶׂה בְּאֲדָמוֹ"ר בְּעַל 'הַצְּמַח צְדָק', שְׂיִוִם בְּהִיר אַחַד קָרָא לְמִשְׁמָשׁוֹ וְאָמַר לוֹ "צָרִיךְ אֲנִי בְּדַחֲפוֹת לְבַקֵּר בְּבֵיתוֹ שֶׁל בְּנִקְאֵי פְלוֹנִי, קַחְנֵי

וּמַעֲשֶׂה בְּאֲדָמוֹ"ר בְּעַל 'הַצְּמַח צְדָק', שְׂיִוִם בְּהִיר אַחַד קָרָא לְמִשְׁמָשׁוֹ וְאָמַר לוֹ "צָרִיךְ אֲנִי בְּדַחֲפוֹת לְבַקֵּר בְּבֵיתוֹ שֶׁל בְּנִקְאֵי פְלוֹנִי, קַחְנֵי

פְּרִשְׁת שְׁמוֹת

מול התגברות היצר הרע - רק להתגבר בקדשה

וכך מבאר רבנו: "ויקם מלך חדש על מצרים" - 'מלך חדש' הוא היצר הרע שמכנה 'מלך זקן וכסיל' (קהלת ד, יג וברש"י שם), וכפי שאמרו בגמרא (קדושין ל, ב) 'יצרו של אדם מתחדש עליו בכל יום', היצר אינו שוקט על שמריו, בכל יום ויום ממציא דרכים חדשות ויצירתיות להסית את האדם לפל ברשתו, כל יום שליחי היצר הרע יוצאים וממציאים פלאפון חדש, דור שלישי, דור רביעי, והוא הזקן יושב בין מפתחי הלב של האדם, חוכך את ידיו, ולוחש לו; ראה איזה פריטים משכללים ומתקדמים יצאו לשוק, כמה לא עדפני אפה... תשתדרג, אל תשאר מאחורה! אפה תיב להצטרף לקדמה...

[בהזדמנות זו לא אכלא פי מלהתריע על רעת ה'אייפון' ושאר כלי הטכנולוגיה ה"חכמים", שכלפי חוץ נראים תמימים למראה, אולם בקרבם טמונה רעה אימה וארס ממית... רבים חללים הפילה ועצמים כל הרגיה', 'כל באיה לא ישובון ולא ישיגו ארחות חיים'. משפחות שלמות סטו מדרך התורה בעקבות רעה חולה זו, תלמידי חכמים נעשו חלולים מכל תכן מפני שהציצו ונפגעו מאותם כלי משחית, ה' ירחם ויציל. אדם יכול ברגע אחד של חלישות הדעת לאבד התעלות בעבודת ה', שהשיג וקנה במשך עשרות שנים.

יודיע כמה מרן רבי עובדיה יוסף זיע"א התריע מפני רעת ה'טלויזיה' וכתב מכתבים ופסקי דינים על חמרת האסורים היוצאים ממנה. הכח המשחית שהיה טמון בטלויזיה של הימים ההם הוא כאין וכאפס לעמת הכח המשחית של המכשירים המשכללים של ימינו, ואם כן קל וחמר שיש לבער את נגע הצרעת הזו מקרבנו, וכמאמר הפסוק (דברים כג, טו): והיה מחניף קדוש ולא יראה כף ערות דבר ושב מאחריך.]

התנהלותו העדינה של הצדיק נגעה ללבו של המנהל, ומיד הכריז שהוא מוכן לקבל על עצמו לשלם מכספו את חובות האלמנה, או אז ברכו האדמו"ר שלא מוש חסדו ועשרו מביתו ומזרעו.

ומכאן רואים דרך פיצד צריכים להוכיח בחכמה ובתבונה, כי הבא לטהר מסייעין אותו, וכל שכן הבא לטהר אחרים.

'ויקם מלך חדש' - מלך זקן וכסיל...

נאמר בפְּרִשְׁת (שמות א, ח-): "ויקם מלך חדש על מצרים אשר לא ידע את יוסף: ויאמר אל עמו הנה עם בני ישראל רב ועצום ממנו: הבה נתחכמה לו פן ירבה והיה פי תקראנה מלחמה ונוסף גם הוא על שנאינו ונלחם בנו ועלה מן הארץ: וישימו עליו שרי מסים למען ענתו בסבלתם ויבן ערי מסכנות לפרעה את פתם ואת רעמסס: וכאשר יענו אתו כן ירבה וכן יפרץ ויקצו מפני בני ישראל".

בספר 'פתוחי חותם' למר זקני הקדוש וטהור רבינו יעקב אביחצירא ע"ה, מובא באור מתוך מדבש ונפת צופים על פסוקים אלו.

כידוע בתוך ספריו של מרן אביר יעקב ע"ה טמונים אוצרות מאירים של מוסר ויראת ה', אותם הוא מבאר אנב רמיות הפסוקים, וכאשר אנו נאסוף מעט מאותם אוצרות, יתפשט אצלנו בנפש אור מבהיק ומרומם, שבכחו לפשט כל עקמומיות ולהאיר לנו נתיבותינו לבל נמוט.

המסר העולה מפרושו לפסוקים אלו בפרט, אקטואלי מאד לכל אחד ואחד, ביחוד בדור יתום כמו הדור שלנו, בו החשף והערפל של יצר הרע מכסה את עין הארץ ומסמא עיני הבריות, וצריך להשקיע משאבים רבים כדי להתמודד עם מזמותיו המתחכמות ולהתגונן מפניהן.

פְּרִשְׁת שְׁמוֹת

מֵאֲוִיּוֹ וּתְשׁוּקוֹתָיו- הָרִי כָּבֵד טְרוּד וּמִשְׁעָבֵד
כְּעֶבֶד נִרְצָע לְהָשִׁיב אוֹתוֹ מָמוֹן, וְלִבּוֹ אֵינוֹ
פָּנוּי כָּלֵל לְעִבּוּדֵת ה'.

מֵעַת שֶׁנִּפְּל בְּרִשְׁת שְׁטָמָן לוֹ הֵיִצֵּר הָרַע -
הַדְּבָרִים שֶׁשׁוֹמֵעַ מִפִּי הָרֵב עַל קְבִיעַת עֵתִים
לְתוֹרָה, רִבּוּי בְּעִבּוּדֵת ה' וְכַדּוּמָה אֵינָם יְכוּלִים
לְהִכָּנֵס לְאַזְנוֹ, שֶׁהֵלֵא רַק לְאַחֲרוֹנָה קָנָה לְעַצְמוֹ
בֵּית מִפְּאָר לְגוּר בּוֹ, וּמְכוּנִית יִקְרִיתִי לְהַתְּפָאֵר
בָּהּ בְּפָנָי כֹּל מִפְּרִיּוֹ וּשְׂכָנָיו, וְחֵיב הוּא לְדַרְךְ
אַחַר מָמוֹן לְהַחְזִיר אֶת כָּל הַמִּשְׁכָּנֵתָא הַעֲצוּמָה
הַרוֹכֶצֶת עַל כְּתָפָיו, אֵין לוֹ יוֹם וְאֵין לוֹ לִילָה...

הַמְצָוָה הַיְחִידָה הָעוֹמֶדֶת מוֹל עֵינָיו מִכָּל
תְּרִי"ג מִצְוֹת, בְּיָמִים וּבְלִילוֹת, הִיא... 'פְּרִיעַת
בְּעַל חוֹב - מְצוּוָה'.

מָה הַעֲצָה לְאִישׁ אֲשֶׁר חִשְׁקָה נִפְשׁוֹ בְּעִבּוּדֵת
הַשֵּׁם, וְרוּצָה לְהִנָּצֵל מִלִּפְלֵי בִּפְחֵי יִצְרוֹ הָרַע?
אֵינוֹ שֵׁת לִבּוֹ מִלְּכַתְּחִלָּה לְאוֹתָם פְּתוּיֵי עוֹלָם
הַזֶּה, הוּא מַחְדִּיר לְעַצְמוֹ פִּי שֶׁהַדְּרָךְ הַבְּטוּחָה
הִיא לְשִׁמְחַת בְּעִנְיֹתָיו, לְהִבִּין פִּי הָעוֹלָם הַזֶּה
אֵינוֹ עֶקֶר, וְעַדִּיף לְסַבֵּל צַעַר וְחֶסֶר בְּעוֹלָם הַזֶּה,
מֵאֲשֶׁר לִישָׁב בְּצַעַר בְּעוֹלָם שְׁכָלוֹ אֶרֶץ, וּבִדְאִי
לְאַחַר מוֹתוֹ בְּעוֹלָם הַנְּשֻׁמּוֹת יִמְצֵא מְנוּחַ וְשְׁלוֹהַ
לְנִצָּחַת נְצִחִים. עַל כֵּן יִפְנֶה הוּא לְיִצְרוֹ הָרַע
וְיֹאמֵר לוֹ בְּבִטְחָה: "מוֹטֵב אִסְבֵּל צַעַר מוֹעֵט
לְזִמְן מוֹעֵט מִלְּסַבֵּל צַעַר מְרַבָּה לְזִמְן מְרַבָּה".

'עֲרֵי מִסְפָּנוֹת' - חַיֵּי פִּשְׁטוֹת וְהִסְתַּפְּקוֹת בְּמוֹעֵט

וְזֶהוּ שֶׁאָמַר הַפְּתוּב: "וַיִּבְנֶן עֲרֵי מִסְפָּנוֹת"
דְּהֵינּוּ זֶה הָאִישׁ יִתְגַּבֵּר עַל יִצְרוֹ בְּכֹף שִׁיבְנָה
בְּלִבּוֹ "עֲרֵי מִסְפָּנוֹת", גִּבִּין פִּי הַדְּרָךְ הַכִּי
בְּטוּחָה לְהִשְׁאָר אֵיתָן בְּעִבּוּדֵת ה' הִיא לְהִסְתַּפֵּק
בְּמוֹעֵט וְלִחְיוֹת בְּעִנְיֹת בְּזֶה הָעוֹלָם.

וּבִקְאֵת מִי שֶׁבִקֵּר בְּכַתִּיבָה שֶׁל גְּדוּלֵי וְצַדִּיקֵי
הַדּוֹר הָאֲמִתִּיִּים, וּבּוֹלֵט בְּעֵנָן זֶה בֵּיתוֹ שֶׁל
צַדִּיק הַדּוֹר הַגָּאוֹן רַבֵּי חַיִּים קִנְיֹבְסְקִי שְׁלִיט"א,
נוֹכַח לְדַעַת כְּמָה בֵּיתוֹ פָּשוּט, הַמְטַבֵּחַ זֶשֶׁן
וּמְקַלֵּף, הַשְּׁלֶחֶן וְהַפְּסָאוֹת רְעוּעִים, מִמֶּשׁ מְטִים

וּמָהּ הַדְּרָךְ לְהִנָּצֵל מֵאוֹתָהּ 'הַתְּחַדְּשׁוֹת' שֶׁל
הֵיִצֵּר הָרַע בְּכָל יוֹם? מִבְּאֵר רַבְּנוּ יַעֲקֹב זִיע"א
כִּי צָרִיף הָאָדָם לְמַדּוֹד בְּאוֹתָהּ מִדָּה - לְהַתְּחַדֵּשׁ
וְלְהוֹסִיף בְּכָל יוֹם וְיוֹם בְּעִבּוּדֵת ה', לֹא לְהִשְׁאָר
בְּמָקוֹם אֶחָד, הַתְּחַדְּשׁוֹת כְּנֶגֶד הַתְּחַדְּשׁוֹת
וְהוֹסְפָה כְּנֶגֶד הוֹסְפָה. וְאֶפְשָׁר דְּלִזְהָ רִמְזוּ הַתְּנָא
(אבות א, יג) בְּאִמְרוֹ: 'וְדָלָא מוֹסִיף יִסְף' -
כְּלוֹמַר מִי שֶׁאֵינוֹ מוֹסִיף בְּכָל יוֹם כַּח חֲדָשׁ
נֶגֶד יִצְרָה הָרַע, הָרִי וְדָאֵי שְׁלֵא יוֹכֵל לְנִצְחָהוּ,
וְהֵיִצֵּר הָרַע יִסְף אוֹתוֹ, דְּהֵינּוּ יִכְלֶה אוֹתוֹ.

וּכְאֲשֶׁר רֹאֶה הֵיִצֵּר כִּי הָאָדָם מוֹסִיף בְּכָל
יוֹם וּמִתְעַלֶּה בְּמַעֲלוֹת הַקְּדוּשָׁה, וּמִמִּילָא אֵינוֹ
יְכוּל לוֹ לְנִצְחָהוּ, הָרִי הוּא מִתְגַּבֵּר בְּיִתְרָה שְׁאֵת
וּמִתְאֲמֵץ לְשִׁבֵר אֶת כַּח הַתְּנַגְדוֹתָיו: וְזֶהוּ "וַיִּקָּם
מִלֵּךְ חֲדָשׁ עַל מִצְרַיִם" - אוֹתוֹ יִצְרָה הָרַע קָם
לְמַלְחָמָה עַל הָאָדָם שֶׁהוּא מְכַנֶּה 'מִצְרַיִם',
רִמְזוּ לְגוֹף שְׁכָלוֹ פְּגָעִים וּמִאֲרָעוֹת וּמִצְרַיִם,
"אֲשֶׁר לֹא יָדַע אֶת יוֹפָה" - בָּא בְּכַחוֹ הַגְּדוּל
וְסוֹבֵר שֶׁאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ לְהוֹסְפָה שְׁמוֹסִיף הָאָדָם
מִדֵּי יוֹם בְּיוֹמוֹ בְּתִגְבֻרַת הַקְּדוּשָׁה.

"וַיֹּאמֶר אֵל עֲמוּז" - הֵיִצֵּר הָרַע אוֹמֵר לְמַלְאָכֵי
הַמִּשְׁחִית הַמְּלֹיִים אוֹתוֹ "הִנֵּה עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
רַב וְעֲצוּם מִמֶּנּוּ" - כְּלוֹמַר הַגּוֹף הַמוֹסִיף בְּכָל
יוֹם קְדוּשָׁה עַל קְדוּשָׁה בְּהִכְרַח יִנְצַח אוֹתָנוּ,
הִבֵּה נִתְחַכְּמָה לוֹ" נִמְצֵא תְּחַבּוּלָה לְהִסִּית אוֹתוֹ
מִדְּרָךְ ה' "פֶּן יִרְבֶּה" - בְּקְדוּשָׁה, וּמִמִּילָא חוֹשֵׁשׁ
הֵיִצֵּר הָרַע "וְהִיָּה כִּי תִקְרָאנָה מִלְּחָמָה" 'וְהִיָּה'
לְשׁוֹן וְדָאֵי, כְּאֲשֶׁר תְּהִיָּה מִלְּחָמָה בֵּין כַּחוֹת
הַטְּמָאָה לְבִין כַּחוֹת הַקְּדוּשָׁה, "וַיִּגּוֹסֵף גַּם הוּא
עַל שְׂנְאָיו וְנִלְחַם בָּנוּ" - יִצְטָרֵף הָאָדָם לְכַחוֹת
הַקְּדוּשָׁה, "וְעַלָּה מִן הָאָרֶץ" - נִיצוֹץ הַקְּדוּשָׁה
יֵאבֵד מִתַּחַת יְדֵינוּ, וּבְכֹף תְּתַבַּטֵּל כָּל חַיּוֹתָנוּ.

עֶבֶד נִרְצָע לְתַעֲנוּגֵי הָעוֹלָם הַזֶּה

וּמָהּ הַעֲצָה אוֹתָהּ מִצָּא הֵיִצֵּר הָרַע? "וַיִּוְשִׁימוּ
עָלָיו שָׂרֵי מִסִּים לְמַעַן עֲנֹתוֹ בְּסִבְלָתָם" - הֵיִצֵּר
הָרַע מְסַבֵּב אֶת הָאָדָם בְּשְׁלִיחִים הַמְּפִתִּים
אוֹתוֹ לְהוֹצִיא מָמוֹן רַב עַל תַּעֲנוּגֵי הָעוֹלָם
הַזֶּה, וּמֵעַת שֶׁנִּשְׁעָשָׂה בְּעַל חוֹב לְסַפֵּק אֶת כָּל

פְּרִשְׁת שְׁמוֹת

אַרְצִי, וְזֶהוּ "בְּאֲשֶׁר יַעֲנוּ אֹתוֹ בֶן יִרְבֵּה וְכֵן יִפְרֹץ", הַפְּנִינָה כָּל מָה שְׁמַעֲנִין אוֹתוֹ בְּמַחְשְׁבוֹת לְטָרְדוֹ מֵעֲבוֹדַת הַשֵּׁם כְּדִי לְהִתְעַסֵּק בַּהֲבִלֵי הָעוֹלָם, וְהוּא אֵינוֹ שׁוֹמֵעַ לָהֶם - הַקְּבִ"ה בְּעֶזְרוֹ וְכֵן יִרְבֵּה וְכֵן יִפְרֹץ, לֹא יִחְסַר כָּל טוֹב.

עַל פִּי נִסַּח אַחֲרֵינוּ הָאֲשֶׁכְּנִיזִים, נִתְקַן בְּמִטְבֵּעַ בְּרִכּוֹת הַתּוֹרָה לֹאמַר 'אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לְעַסֵּק בְּדִבְרֵי תּוֹרָה'. בְּאוֹר 'לְעַסֵּק בְּדִבְרֵי תּוֹרָה' הוּא שְׂיֵשׁ לְהִתְיַחֵס לַתּוֹרָה מִמֶּשׁ כְּמוֹ לְעַסְקֵי מְמוֹן, לְעִשׂוֹת מְאֹזֵן רִנָּח וְהַפְּסֵד, כְּמוֹ בְּעַסֵּק מְמוֹן שְׁלֹקֶחַ הַלְּוֹאוֹת וּמִצְטַמְצֵם עַל מְנַת לְהַפְיִיק רְנָחִים גְּדוֹלִים לְעֵתִיד, כִּף צְרִיף הָאָדָם לְחֻשָׁב תְּמִיד אֶת סֵדֶר הַעֲדִיפִיּוֹת שֶׁל נִצְחֵי וְקִיָּם מוֹל זְמַנֵּי וְחוֹלָף, וְלִהְבִּין שְׁשׁוּהָ לְהִצְטַמְצֵם עִתָּה כְּדִי לְהַרְוִיחַ הַרְבֵּה בְּעוֹלָם הַנִּצְחָה.

רַבֵּנוּ ה'חֲפֵץ חַיִּים' מְמַחֵשׁ אֶת הַדְּבָרִים עַל פִּי מִשָּׁל:

עֲשִׂיר גְּדוֹל נִסֵּעַ לְמִדְיָנָה רְחוֹקָה עַל מְנַת לְסַחֵר בְּאַבְנֵים טוֹבוֹת. לְפָנָי צָאֲתוֹ לְדַרְךְ הַצְּטִיד בְּשִׁלְשֵׁת אֲלָפִים רוּבֵל לְצַרְךְ הַמְּסַחֵר, וְעוֹד אַרְבַּע מֵאוֹת רוּבֵל לְהוֹצֵאוֹת הַדְּרָךְ, כְּאֲשֶׁר הִגִּיעַ לְמַחֲזוֹ חֲפָצוֹ רָכַשׁ סַחֲרָה בְּכָל הַכֶּסֶף שֶׁהָיָה עִמּוֹ וְלֹא נוֹתְרוֹ בְּיָדוֹ אֶלָּא מְאֵתִים הַרוּבֵל הַמְּקַצְבִּים לְנִסְיָעָה בַּחֲזָרָה.

בְּעוֹדוֹ מְבַקֵּשׁ לְצֵאת לְדַרְכּוֹ בַּחֲזָרָה לְבֵיתוֹ, בָּא אֵלָיו אַחַד הַסּוֹחְרִים וְהִצִּיעַ לוֹ אַבְנֵים יְקָרוֹת מְאֹד בְּמַחִיר זוֹל בְּמִיחָד, אֲבָל הַסּוֹחֵר הִשִּׁיב לוֹ שֶׁכֶּבֶד הוֹצִיא אֶת כָּל כֶּסְפוֹ וְאֵין בְּאִפְשָׁרוֹתוֹ לְהַעֲנוֹת לְהִצְעָה הַמְּפֹתָה, הַפְּצִיר בּוֹ הַמוֹכֵר מְאֹד וּבִקְשׁוֹ שְׁלֹכֵל הַפְּחוֹת יֵאוֹת לְרֵאוֹת אֶת הָאַבְנֵים. נוֹכַח הַסּוֹחֵר לְדַעַת כִּי לְפָנָיו הִזְדַּמְּנוֹת יוֹצֵאת מִן הַכֶּלֶל, וְכִי שׁוּי הָאַבְנֵים הִלְלוּ מִגִּיעַ לְסֵף שֶׁל כְּמָה אֲלָפֵי רוּבֵל אֶלָּא שְׁעֵכְשִׁיו נִמְכָּרִים בְּמַחִיר מִצְחִיק בְּעַקְבוֹת אֲלוֹצִים שׁוֹנִים שֶׁל הַמוֹכֵר.

הַסּוֹחֵר הַעֲשִׂיר הָיָה נְבוֹף, מִצַּד אַחַד הַבֵּין שֶׁתָּהָא זֶה שְׁטוֹת מִצְדוֹ לְהַחְמִיץ הַזְדַּמְּנוֹת

לְפַל. אִישׁ שֶׁכָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל מִשְׁחַר לְפִתְחוֹ, עֲשִׂירֵי עוֹלָם מְתַקְבְּצִים וּבָאִים לְהִתְבָּרֵךְ מִפִּיו, הָיָה יָכוֹל רַק לְהִנִּיף אֶצְבַּע קְטַנָּה, וּכְבָר כָּל שׁוֹעֵי עוֹלָם הָיוּ בְּחַפְץ לֵב בּוֹנִים עֲבוּרוֹ וְיֵלֵת פְּאָר... אֲבָל הוּא מְבִין כִּי לְהִשְׁתִּית אֶת בֵּיתוֹ עַל הַפְּשֻׁטוֹת ו'הַעֲנִיּוֹת' - זֶהוּ מִתְכוּן בְּטוֹחַ לְצַלַח אֶת נִסְיוֹנוֹת הָעוֹלָם הַזֶּה בְּשָׁלוֹם, וּכְפִי שְׁאוֹמֵר רַבְּנוֹ הַחֲזוֹן אִישׁ (אִמוּנָה וּבִטְחוֹן פ"א) שֶׁרַק אָדָם ה'חֲפָשִׁי מְרַעְבוֹן תְּאוּנִי" יָכוֹל לְהִגִּיעַ לְיַדֵּי הַתְּבוֹנְנוֹת וְהַשְּׂגָה אֲמִתִּית בְּרוּמָמוֹת ה'.

וְזֶהוּ 'וַיִּבֶן עָרֵי מִסְכְּנוֹת - לְפָרְעָה', מְלִשׁוֹן בְּטוֹל כְּמוֹ אָמְרוּ (מִשְׁלֵי ד, טו) "פְּרַעְהוּ אֵל תַּעֲבֹר בּוֹ", עַל יְדֵי שְׂיִכְנָה בְּלָבוֹ 'עָרֵי מִסְכְּנוֹת' יִבְטַל עֲצַת הַיַּצֵּר הָרַע, יִסְקַל עֲצָתוֹ וְיִקְלַקֵּל מַחְשְׁבוֹתוֹ.

'פִּיתוֹם וְרַעְמָסִס' - עוֹלָם חוֹלָף מוֹל עוֹלָם עוֹמֵד לְעַד

בְּכַדֵּי שְׂיוֹכֵל הָאָדָם לְהַשְׁלִים עִם חַיֵּי עֲנִיּוֹת בְּעוֹלָם הַזֶּה, מְכַרְח לְהַחֲדִיר לְעִצְמוֹ הַשְּׂכֵם וְהַעֲרַב כְּמָה הָעוֹלָם הַזֶּה זְמַנֵּי וְחוֹלָף, וְעַקֵּר הַהִשְׁקָעָה שְׁכַדָּאֵי לְהַשְׁקִיעַ הִיא לְמַעַן חַיֵּי הַנִּצְחָה. וְזֹאת רוֹמֵז מִרְן 'אַבִּיר יַעֲקֹב' בְּאָמְרוֹ "אֶת פִּתוֹם וְאֶת רַעְמָסִס". 'פִּיתוֹם' - קָרִי בֵּיה 'פִּי תַהוֹם', הוּא הַקְּבֵר. 'וְרַעְמָסִס' - 'רַעְהָ מִסָּס' רָמַז לְגִיהֵנָם הַנִּקְרָאת רַעְהָ, דְהֵינּוּ שְׁהַגּוּף הַנִּשְׁמֵי הוֹלָךְ אֶל הַקְּבֵר ל'פִּי תַהוֹם', לְעַמַּת זֹאת הַנִּפְשׁ הַנִּצְחִית עֲתִידָה לְרִשֵׁת גִּיהֵנָם וְלִהְיוֹת נְמֻסָה בְּחִמוֹ יַחַד עִם הַנִּפְשׁוֹת שֶׁל הַרְשָׁעִים. וּבְזֶה נוֹצֵחַ הַצְּדִיק אֶת יַצֵּר הָרַע בְּאָמְרוֹ לוֹ: אֲקַבֵּל עָלַי עָרֵי מִסְכְּנוֹת שֶׁל זֶה הָעוֹלָם הַחוֹלָף, כְּדִי שְׁאַנְצַל מִעָרֵי מִסְכְּנוֹת שֶׁל עוֹלָם הַנִּצְחָה.

וּכְשֶׁרוֹאֶה הַקְּבִ"ה צְדִיק זֶה שֶׁבִּטַח בּוֹ וּבְתֵם לְכַבוֹ עוֹשֶׂה כָּל זֹאת, שׁוֹלַח בְּרִכָּה בְּמַעֲשֵׂה יְדָיו וּבְעַסֵּק קַל מְבִיא לוֹ בְּרִכָּה מְרַבָּה וְלֹא יִתְבַטַּל מֵעֲבוֹדַת הַשֵּׁם, כִּי הִבָּא לְטַהֵר מְסִיעֵין אוֹתוֹ, וּכְמֵאֵמֶר הַתְּנָא (אֲבוֹת ג, ה) 'הַמְּקַבֵּל עָלָיו עַל תּוֹרָה מְעַבְרִין מִמֶּנּוּ עַל מַלְכוּת וְעַל דְּרָךְ

פְּרִשְׁת שְׁמוֹת

והגם שבאמת נפשו המשכלת בודאי תסכים לזה, כי באפן זה יקנה בימיו הקצרים הסחורה היקרה מפנינים, אבל נפשו הטבעית גועלת בזה - ולזה העצה היעוצה שיתבונן תמיד בנפשו את הנעם הנצחי שיהיה לו עבור תורה ומעשים טובים שעושה בעמל נפשו שהוא עמל נגד יצרו בעולם הזה, ואז אחר ההתבוננות יאירו עיניו ולא תהיה עליו עבודת ה' למשא חס ושלום, רק הוא עצמו יטה שכמו לסבל על התורה והעבודה".

ובזה מבאר החפץ חיים את הפסוק הנאמר בברכת יעקב ליששכר (בראשית מט, יד-טו) "יששכר חמר גרם... וירא מנחה כי טוב ואת הארץ כי נעמה ויט שכמו לסבל". "יששכר חמר גרם" התנזר מכל מנעמי העולם הזה וקבל על עצמו לישא עליו על תורה, ואל יפלא בעיניך היאך קבל כל כך ברצון על זה, כי השפיל כל הזמן זירא מנחה כי טוב - להעמיק ולהתבונן במנוחת גן עדן העליון, ואת הארץ כי נעמה - זו מנוחת גן עדן התחתון, מיד "ויט שכמו לסבל", בשמחה ובחפץ לב, כי ההתבוננות בכמה שָׁכַר טוב צפון לו, מחדירה בלבו שזו העסקה הטובה ביותר.

חדש טבת - חדש של דינים

עומדים אנו עתה בחדש טבת, חדש של דינים קשים בו החל המצור על ירושלים. הנהר הקדוש (שמות דף יב, א) דורש את לשון הפסוק 'ותצפנהו שלשה ירחים' - אלו תלת ירחיו דדינא קשיא שריא בעלמא, ומאי נינהו תמוז אב טבת.

עוד כתב הנהר הקדוש (זוה"ח איכה דף צב, ב) כי חדש טבת הוא מכלל 'ימי הרעה', וכך הוא אומר על פסוק 'וזכור את בוראך בימי בחורתיך עד אשר לא יבאו ימי הרעה' (ע"פ תרגום הסולם) - 'בימי בחורתיך' הינו ימי השנה שהם ברורים לה ושמירה עליונה עליך, והם ד' חדשים בשנה; אדר ניסן אייר סיון

נדירה זו, מאיך גיטא אם יתן לו את שארית כספו לא יהא לו כסף להוצאות הדרך... לאחר עיון מדקדק הגיע למסקנה כי אין לותר על ההזדמנות הנפלאה שנתנה לו להתעשר, באשר להוצאות הדרך - אמר העשיר - אשאיר לעצמי רק עשרים רובל ואנהג בדרכי חזרה בצמצום גדול כאחד העניים.

הסוחר העשיר יצא לדרך הבייתה, באשר היה בא למלון לחנית בינים לא בקש אכל טוב בדרך העשירים, גם לא בקש חדר מיוחד עבורו בדרך תמיד, הוא לן ואכל עם העגלונים העניים באולם גדול המשתף לכלם.

באחת האכסניות פגש אותו עשיר אחד שהכירו, וישאל אותו הלה: איך זה יתכן שהנך נמצא בין העניים? הלא דרכך להמצא במקום מגורי העשירים? אמר לו הסוחר, דע לה שאני מרויח על ידי הותר על חיי רוחה בדרך אלפי רובלים, ואז ספר לו את אשר הודמן לו, ולבסוף הראה לו את האבנים היקרות שקנה.

כשראה העשיר את האבנים, אמר: "אמנם כן, השכל מסכים עם מה שעשית אבל עדין אני מתפלא איך יכלת לקבל על עצמך תנאי חיים כה גרועים, הלא ידעתי את טבעך הרך והענג" אמר לו הסוחר: "באמת מפעם לפעם תוקף אותי דבאון גדול, אבל אז אני פותח את התבה ומתבונן באבנים המאירות, ומיד אני מתעודד ושמחה ממלאת את לבי".

מבאר החפץ חיים את הנמשל: "כך הדבר ממש בענין האדם, כי ירד לעולם הזה כדי לסגל לנפשו תורה ומעשים טובים, והם אבנים יקרות מאד מאד כמו שכתוב 'קרה היא מפנינים', על כן יתראה האדם להתנהג בימיו הקצרים בעולם הזה באפן הפחות מאד במאכלו ומשתהו ודירתו, ואז ישיג בודאי חלקו בתורה אשר היא תמונה מכל עניני תבל, ויהיה לו נחת וענג עבור זה לגצח נצחים.

פְּרִשְׁת שְׁמוֹת

ותופסי התורה, ולעסק בתורה לשמה יותר ממה שנוזהר בשאר חדשי השנה.

ובחדש הזה מה טוב אם ישלים חיי פְּרָקִי מִשְׁנֵה בְּכָל יוֹם, אִפְלוּ אִם אֵין לוֹ פְּנָאֵי יְדֻחַק עֲצָמוֹ, יַעַן שְׁבִטוֹ אֲשֶׁר, וְאֲשֶׁר שְׁמִנָּה (אותיות מִשְׁנֵה), מִצִּילוֹ מִגִּיהֶנֶם כְּנוֹדָע, וּמָה גַם בְּיָמִים הָאֵלֶּה שֶׁהוּא תְּקוּן גְּדוֹל לְפָנֶיךָ הַבְּרִית כְּדִלְקָמֶן, וּמָה טוֹב נְמִי שִׁיתֶן שֶׁמֶן לְמֵאוֹר בְּחֹדֶשׁ הַזֶּה כְּבִרְכָתוֹ שֶׁל אֲשֶׁר וַיַּעַל לְרִצּוֹן.

ה' יזכנו להתחזק באותם העניינים אותם הזכרנו בשיחה זו, ענין תקון הברית ומעוט התענוגים, צניעות האשה בדבור במחשבה ובמעשה, עמלות בתורה וההבלת שאר ענייני העולם הזה מתוך שמחה וטוב ללב בבחינת 'ויט שכמו לסבל'.

בכלל זה להיות 'עושה ומעשה' - לעודד ולזכות את האחרים, למשך אותם לשעורי תורה, לשכנע אותם שירשמו את ילדיהם לתלמודי תורה, כי עקר העקרים הוא חנוף הבנים לתורה 'איך אעלה אל אבי והנער איננו אתי', 'הילד איננו ואני אנה אני בא', בחנוף הילדים הפל תלוי. ה' יזכנו לעבדו בלבב שלם ובנפש חפצה אמן ואמן.

(שבהם יציאת מצרים וספירת העמר ומתן תורה) אלו הם ימים שהקב"ה בחר בישראל ועשה עמהם נסים, וכנסת ישראל מתעטרת בבעלה ומתקרכת אליו, 'עד אשר לא יבואו ימי הרעה' - הינו ימי הזקנה, ימי הרעה ממש שהם; תמוז אב טבת (שבהם נעשה חרבן בית המקדש) ושבת אף על פי שלא נגלתה בו רעה כל כך, וסימנך (משלי י, ג) 'ושבת לגו חסר לב'.

ובעקבות הדברים האלה כתב בספר 'מורה באצבע' (סימן ט אות דש): חֲדָשֵׁי טַבַּת שְׁבִט הֵם קָשִׁים חֵס וְחִלְיָהּ, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב בְּזֵהָר, וְטוֹב לְקַבֵּעַ בְּכָל יוֹם לְהִתְחַנֵּן לָהּ דִּיצִילֵנוּ ה' לוֹ וְלִכְל בְּנֵי בֵיתוֹ וְלִכְל יִשְׂרָאֵל מִכָּל מִינֵי פְרַעֲנִיּוֹת, וְצָרִיךְ לְהִזָּהֵר בְּדַרְכֵי שְׁלֵא לְתַת מְקוֹם שִׁישְׁלַט הַדִּין עָלָיו חֵס וְחִלְיָהּ, עַד כָּאֵן לְשׁוֹנוֹ.

ובספר 'מועד לכל חי' להגר"ח פלאגי זי"ע"א (סי' כח), כתב הנהגות ראויות לחדש זה, ובנדאי יש בהם כדי לקדם פני הרעה ולצנן חרון אף, וזו לשונו: "ויתאמץ יותר בחדש זה שלא להפסיק בתלמוד ולא יעשה בטול תורה, וישתדל לגמל חסד עם העניים

בשורת טובה לאוהבי התורה ולומדיה

לה"ד בני"ד עמ"י עש"ד

בסיעתא דשמיא בקרוב רוצים להדפיס
את סדרת הספרים החדשה

"אשיחה בחוקיך בהלכה"

חמשה כרכים
לסדר פרשיות השבוע

מהרב אורן נזרית שליט"א

נדבך נוסף חשוב מאוד לסדרות הספרים
"שיחות חיזוק", "אשיחה בחוקיך" ועוד מהמחבר

וכעת מבקשים לזכות
את הציבור הקדוש
לסייע ולהיות שותף
בהדפסת סדרת הספרים
"אשיחה בחוקיך בהלכה"
ניתן לזכות בהוצאת הסדרה
או בפרשיות
ולהקדישן לברכה הצלחה
ולעילוי נשמת וכיו"ב

הספרים מעוטרים
בהסכמת הגולי הגור שליט"א
והתקבלו כס"ד באהבה רבה
בהיכלי התורה

לפרטים ניתן ליצור קשר בטל: 0506491414, 0509013000

בשורה טובה לאנשי התורה ולומדיה

בסיעתא דשמיא יצא לאור עולם סדרת הספרים

"אשיחה בהקיד"

על פרשיות השבוע באגדה

מתוך סדרת הספרים אשיחה בהקיד באגדה ובהלכה

מהרב אורן נזרית שליט"א

הספרים מעוטרים בהסכמת גדולי הדור שליט"א מלאים בהלכות בקניני תורה ובדרכים לעבודת ה' יתברך משולבים בסיפורים על גדולי ישראל ודרך עבודתם

וכעת מבקשים לזכות את הציבור הקדוש לסייע ולהיות שותף

להשלים את סדרת הספרים בהלכה לזיוני הרבים וזכות לימוד התורה וזיוני הרבים תגן בעדכם ניתן להקדיש פרשיות לברכה והצלחה ולעילוי נשמת וכיו"ב

052-7627127 א.ש. אשדוד

לקבלת גיליונות אלו חינם יש לשלוח בקשה למייל: toraoren@gmail.com